

Ніва

ТЫДНЁВІК БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 2 (1089) ГОД XXII БЕЛАСТОК 9 СТУДЗЕНЯ 1977 г. ЦАНА 60 гр.

* * *

Мы ўсе крыху тыраны,
Мы ўсе крыху рабы...
Адзін жыццё тараніць,
Другі — абы, абы.

Пакуль ты станеш прахам,
Прыдаўлены зямлёй,
Жывi пад зорным дахам
Са спадчынай сваёй.

I люба ці не люба —
Пазней адпомсціць нам
Свая былая грубасць
I нечы дробны шрам.

Сябе ты дакараеш
За даўнія грахі,
Маўкліва дагараеш,
Як перастой сухі.

Мажліва, што ѝ ўнукі
Табе ж і аддадуць
Не дабрату навукі,
А злосных сказаў муць.

Пімен Панчанка

Сардэчныя калядныя пажаданні шле сваім чытачам „Ніва"

У цэнтры ўвагі

Сярод шэрагу спраў, якія стаяць на парадку дня ў працы гмiннай арганізацыі Польскай аб'яднанай рабочай партыі ў Мілейчыцах і яе сакратара тав. **Віталія Лубы,** цэнтральнае месца займаюць праблемы развіцця сельскай гаспадаркі. I не выпадкова. бо, па-першае, Мілейчыцкая гміна з'яўляецца тыпова сельскагаспадарчым абшарам, па-другое, перад яе жыхарамі стаяць нялёгкія заданні ў агульнадзяржаўнай праграме забеспячэння харчаваннем усяго нашага грамадства і, патрэцяе, тут вельмі яскрава выяўляюць сябе ўсе тыя складаныя працэсы ў жыцці вёскі, якія не спрыяюць павелічэнню сельскагаспадарчай вытворчасці наогул і перш за ўсё — збожжа і мяса.

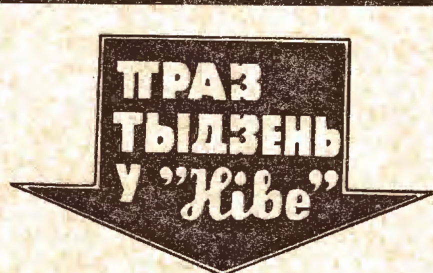
Асабліва ва ўсходняй частцы гміны зямля ў вачах яе ўладальнікаў-сялян з кожным годам усё больш траціць вартасць як варштат працы і аснова ўтрымання. У паскораным тэмпе ідзе старэнне вясковага насельніцтва — з сяла ў горад масава адыходзіць моладзь, штораз больш маладых сялян шукае і знаходзіць дадатковы занятак у прамысловасці, паслугах, на чыгунцы і менш увагі прысвячае справам сваёй гаспадаркі. У выніку гэтага ў гмінным упраўленні няспынна прыбывае заяў ад прастарэлых сялян, ахвотных здаць зямлю дзяржаве за пенсію. Такой зямелькі, якой зракліся яе ранейшыя гаспадары, прыбывае з кожным месяцам, і ў той жа час не знаходзіць яна новых маладых працавітых рук для апрацоўкі. На вачах растуць абшары дзяржаўнага зямельнага фонду, якімі воляй-няволяй мусяць заняцца кааператывы сельскагаспадарчых гурткоў. Хоць мілейчыцкі СКР і не належыць да нядбайных і неахайных, але і не валодае чарадзейнымі сіламі. Апрацоўвае значны абшар ПФЗ-ай зямлі, што знаходзіцца ў звыш ста кавалках і кавалачках. Што і казаць, агратэхнічны ўзровень гэтай апрацоўкі не надта высокі. Паміж сабою ў суседскіх гутарках і на вясковых сходах дасціпнікі пра гэтае гаспадаранне вострасловяць: „Калі так далей пойдзе, дык хлеб і мяса шылам есці будзем". Але па прапанове работнікаў сельскагаспадарчай службы: „Можа вы ўзялі б некалькі гектараў і павялічылі пасевы ды гадоўлю?" тыя ж самыя перасмешнікі адказваюць: „А нашто мне? З мяне і сваіх бацькоўскіх чатырох дзесяцін хапае! Менш зямлі, маўляў, менш клопатаў..." От, яшчэ на пашу ці луг хутчэй знаходзяцца ахвотныя, але да гектараў ворыва ў нікога не свярбяць рукі. Нягледзячы на вельмі карысныя ўмовы і добрую перспектыву на будучыню, мілейчыцкія сяляне не спяшаюцца засноўваць вытворчыя калектывы ці спецыялізавацца ў адным відзе вытворчасці. Больш таго, першы ў гміне калектыў па гадоўлі, што паўстаў у вёсцы Паканева. праз некалькі месяцаў не надта ўдалай дзейнасці пайшоў у рассыпку. З усяго відаць, што

(Працяг на стар. 4)

У НАШЫХ САМАДЗЕЙНІКАЎ

Сцэна з пастаноўкі „Адвечная песня" паводле Я. Купалы ў выкананн тэатральнага калектыву з Гарадка. *Фота Я. Цялушэцкага.*

КРАЯЗНАЎЧЫ СЛОЎНІК

Знаходзяцца яны ў 50-ці кіламетрах на ўсход ад Беластока, на тэрыторыі Гарадоцкай гміны, і вядзе да іх дасканалая шаша, абрамленая маляўнічымі пералескамі ды суцэльнымі лясными масівамі — рэшткамі колішніх **Гарадоцкай** і **Крынкаўскай пушчаў.** Ужо сама назва гаворыць, што гэтаму раскінутаму на якія кіламетр-паўтара ўздоўж левага берага ракі **Свіслач** сялу далі пачатак **бабро̆нікі** ці інакш: спецыяльныя наглядчыкі за бабрамі, якія, відаць, гняздзіліся тут у значнай колькасці. У сярэднявеччы доўті час вельмі высока цаніліся бабровыя футры, а прадаваліся яны на вялікіх кірмашах ужо ў X стагоддзі, у чэшскай Празе. Бабровыя футры, шапкі, адзежу, абшытую бабровай **скуркай,** насілі самыя заможныя людзі — **кароль** ці князь і яго прыбліжаныя. Не менш каштоўны быў і **бабровы струмень,** які тадышнія медыкі лічылі найлепшым лякарствам ад шматлікіх хваробаў. Таму пануючыя надта пільна дбалі пра свае бабровыя **жарэм'і** (інакш: селішчы, гнёзды) і амаль ніколі не „выпускалі" іх нават самым заслужаным саноўнікам. Сялібы бабро̆нікаў звычайна знаходзіліся ў самых глухіх і недаступных лясных нетрах, а іх занятак вымагаў глыбокага ведання нораваў ды паводзін бабро̆ў і іхніх звяро̆ў-ворагаў. Усё гэта вылучала бабро̆нікаў сярод іншага простага люду і ласкамі ў пануючага і заможнасцю ў штодзённым жыцці.

Нашыя ж Бабро̆нікі не захавалі нават і легенды пра тыя казачна-адлеглыя часы. У іх памяць больш востра ўрэзалася знаходжанне ў прыгоне пад уладай пано̆ў **Нямцэвічаў** з маёнтку Цецяро̆ўка. Хоць з аднаго з адгалінаванняў гэтага старажытнага магнацкага роду і выйшаў славуты прагрэсіўны польскі пісьменнік **Юльян Урсын Нямцэвіч** (1757 — 1841), аўтар „Вяртання пасла", „Элегій", „Двух пано̆ў Сяцехаў" і інш., то цецяро̆ўскія Нямцэвічы запаміталіся ў людзей як разбэшчаныя і пагарджаючыя простым чалавекам прыгнятальнікі. У першую сусветную вайну пракаціліся розныя франты, загінула мноства людзей, навакольныя вёскі і мястэчкі абярнуліся ў попел, але ў Цецяро̆ўцы асталіся тыя ж паны Нямцэвічы, а ў Бабро̆ніках тое ж цяжкае жыццё.

У гэтым прасторным і светлым школьным будынку вучацца дзеці бабраўнічан.

Фота Я. Цялушэцкага.

Сяляне, як кажуць, увесь свой век перабіваліся з квасу ды на бульбу, а скварка была ў іх хаце вельмі рэдкім госцем. Пераважалі посныя стравы. Калі не хапала алею, тады **канапляныя** насенне скручвалі ў верцесе, залівалі пераваранай вадой, а. зліўшы канопную палову, кідалі ў месіва крыху сахарыну і елі з ім бульбу. **Льняное** насенне расціралі мялам на стальніцы, згортвалі на талерачку, потым „красілі" (здобрвалі) ім бульбу ці кіслую сырую капусту. Часта ўжывалі **расол,** г.зн. з дзяжы хлебны квас, крышаная цыбуля, вада,

Працяг на стар. 4

БЕЛАРУСКІЯ ГЕРОІ АЛІМПІЯДЫ

Цяжкае шчасце Валерыя Шарыя

Шлях яго ў вялікі спорт — самы што ні ёсць звычайны. Нарадзіўся ў гарадскім пасёлку Чэрвені, вучыўся там у сярэдняй школе № 1. Потым сям'я Шарыяў пераехала ў Мінск. Тут юнак скончыў васьмігодку, пачаў свой працоўны шлях на заводзе газсантэхдэталей.

Я прашу Валерыя прыгадаць першыя крокі ў спорце.

— Было гэта ў 1964 годзе. Аднойчы ад сяброў па рабоце я даведаўся, што ў таварыстве „Дынама" аб'яўлены чарговы набор у секцыю цяжкай атлетыкі. Там і сустрэўся са сваім першым настаўнікам Барысам Левіным. Праз два гады па рэкамендацыі Левіна быў прыняты ў спартыўны клуб Беларускай ваеннай акругі. Маім трэнерам стаў Павел Якаўлевіч Зубрылін.

Толькі праз паўгода(!) Зубрылін паверыў у патэнцыянальныя магчымасці Шарыя. Спачатку ён нават пакрыўдзіўся быў на Левіна: маўляў, параіў мне спартсмена — 70 кілаграмаў вагі, ні біцэпсаў, ні прыроднай сілы... Калі ж на першынстве Беларусі Валерый у паўсярэдняй вазе набраў у трохбор'і 340 кілаграмаў, Павел Якаўлевіч вельмі ўзрадаваўся.

Дэбют Шарыя на ўсесаюзнай арэне адбыўся ў 1967 годзе, на міжнароднай — яшчэ праз два гады. Першы быў удалым — Валерый стаў чэмпіёнам Савецкага Саюза сярод моладзі і апярэдзіў нават члена зборнай СССР Барыса Паўлава. А ў 1969 годзе мінчаніна ўключылі ў састаў зборнай краіны для ўдзелу ў сусветным першынстве сярод дарослых. Дэбютант быў пятым.

Зноў у зборную Савецкага Саюза Шарый вярнуўся толькі ў 1971 годзе напярэдадні XX Алімпійскіх гульняў.

— На Алімпіяду ў Мюнхен я ехаў яўным фаварытам, — прыгадвае Валерый. — Мая сума ў трохбор'і — 527 кілаграмаў гаварыла сама за сябе.

На 20 і больш кілаграмаў адставалі ад Шарыя ўсе ўдзельнікі Алімпійскіх гульняў. 512 кілаграмаў меў другі прадстаўнік савецкай зборнай — Барыс Паўлаў. Кіраўнікі каманды і вырашылі дазволіць абодвум выступіць у турніры штангістаў.

Цяжка і крыўдна Валерыю прыгадваць той час. Схапяцца за галовы адразу пасля спаборніцтваў і трэнеры. Толькі будзе позна: Шарый і Паўлаў — фаварыты Алімпіяды — не адолеюць першапачатковую вагу і выбудуць з барацьбы за алімпійскае „золата". З пасрэдным вынікам — 507,5 кілаграма — чэмпіёнам стане маладомы атлет з Нарвегіі Лейф Йенсен.

— Заявіўшы двух удзельнікаў у адной і той жа вазе, — гаворыць Шарый, — трэнеры па сутнасці паставілі перад намі пытанне: хто каго? Я Паўлава ці ён мяне? Да такой непрадуманай дуэлі мы былі яўна не гатовыя.

Пасля алімпійскага „накаўта" ён не раз і не два падумваў аб тым, каб наогул пакінуць спорт. Так, цяжка перажыць такое. Але Шарый не з тых, хто губляецца пры першай жа няўдачы. Спартсмены, асабліва штангісты — народ мужны, яны ўмеюць пераносіць цяжкасці і няўдачы. І Валерый зноў прыйшоў у цяжкаатлетычны манеж СКА ЧБВА.

Штодзённыя трэніроўкі са штангай, кросы. Колькі часу праведзена за гэтымі надакучлівымі (для пабочнага чалавека) заняткамі! Але інакш нельга. Вяртанне ў зборную СССР ляжала праз устанаўленне новых сусветных рэкордаў. Валерый выдатна ўсведамляў гэта. Трэба было працаваць і толькі працаваць. І ён працаваў.

— 180 тон металу — можаш уявіць, што гэта такое?

— Не вельмі.

— Столькі паднімаў я за пяць дзён трэніровак. Менш нельга было.

З Паўлам Якаўлевічам Зубрылiным Шарый планаваў устанавіць на VI Спартакіядзе народаў СССР два сусветныя рэкорды. На справе іх было тры. Тады і сказалі спецыялісты цяжкай атлетыкі: „Шарый вяртаецца ў вялікі спорт".

Па выніках Спартакіяды трэнеры зборнай камплектавалі каманду для выступлення на чэмпіянаце свету і Еўропы, які праходзіў у 1975 годзе ў Маскве. У кандыдатуры Валерыя сумненняў не было.

— Я ведаў: гэта апошні шанц даказаць, што на сусветным памосце я не сказаў свайго апошняга слова.

І Шарый даказаў. Ён стаў чэмпіёнам свету і кантынента.

І вось — далёкі Манрэаль. Тыя ж, што і на маскоўскім сусветным першынстве, сапернікі: чэмпіён свету 1974 года Трэндафіл Стойчаў з Балгарыі, венгр Петэр Бацака, фін Юхані Авелан... Кіраўнікі балгарскай зборнай вырашылі заявіць двух удзельнікаў у сярэдняй вазе; акрамя Стойчава на памост выйшаў і малады таленавіты Благой Благоеў. Шарый чуў пра яго здольнасці і выдатна разумеў, што асноўныя канкурэнты на перамогу — менавіта балгары.

Весці тактычную барацьбу (няхай нават і ў адзіночку) Валерый навучыўся. І тут, у Манрэалі, горкая няўдача чатырохгадовай даўнасці не магла і не павінна была паўтарыцца. І калі ў першым практыкаванні — рыўку — тры спартсмены: Стойчаў, Благоеў і Шарый паказалі аднолькавы вынік — 162,5 кілаграма — Валерый быў спакойны і стрыманы. Ён верыў у сябе, свае сілы.

Штуршок. Штангу ў два з палавінай раза цяжэйшую за сябе ўзнімае над галавой беларускі волат: 202,5 кілаграма. Гэта — перамога! І калі Шарый цалаваў грыф сталёвай аграмадзіны, у зале, дзе праходзілі спаборніцтвы мацнейшых штангістаў свету, грымела авацыя.

Малы цікаўны Лёшка Шарый уважліва разглядае залаты алімпійскі медаль. Бацькаў медаль. Што яно разумее паўтарагадовае немаўля?! Але вырасце Лёшка і ўсё зразумее. Будзе ганарыцца спартыўным лёсам бацькі, які нялёгкай дарогай узнімаўся на Алімп.

Нялёгкая гэта справа, цяжкая атлетыка!

А. Мяснікоў

Рэспубліка каралавых рыфаў

Мальдыўская Рэспубліка — маленькая астраўная дзяржава ў Індыйскім акіяне. Яна раскінулася па архіпелагу, які складаецца з 2 000 астравоў, але з іх населена толькі дзесятая частка. Астраўкі маленькія — іх агульная плошча не перавышае 300 квадратных кіламетраў.

Аж да 1965 года Мальдывы знаходзіліся пад пратэктаратам Вялікабрытаніі, якая не праяўляла ніякіх клопатаў аб развіцці іх эканомікі. Да гэтага часу ў Мальдыўскай Рэспубліцы няма сваёй прамысловасці. Прыродныя рэсурсы астравоў вельмі абмежаваныя, урадлівых зямель амаль няма. Галоўнае багацце рэспублікі — рыба, і рыбалоўства застаецца адзінай крыніцай існавання для яе 130-тысячнага насельніцтва. З узыходам сонца амаль усё мужчынскае насельніцтва астравоў выходзіць у акіян на промысел. Маляўніча выглядаюць раніцай прыбярэжныя воды, па якіх лёгка плывуць ветразевыя шхуны. А жанчыны застаюцца на беразе — чакаць у пастаяннай трывозе сваіх мужоў і братоў. Іх задача — апрацаваць улоў.

Мальдыўскі флот налічвае некалькі суднаў водазмяшчэннем ад 15 да 70 тысяч тон. Але ў краіны яшчэ няма ўласных рэфрыжэратараў для дастаўкі рыбы на знешнія рынкі. Гэтым карыстаюцца японскія суднаўладальнікі — іх судны забіраюць неапрацаваную рыбу „з борта на борт" па вельмі нізкіх цэнах.

Уся „прамысловасць" рэспублікі — гэта перапрацоўка какосавых арэхаў, выраб копры і какосавага алею. Ёсць тут і маленькія рамесныя майстэрні, у якіх умельцы вырабляюць упрыгожанні і сувеніры з ракушак, каралаў, чарапашных панцыраў, плятуць з копры канаты, а з чароту — цыноўкі.

За апошнія гады ўсё большае развіццё на архіпелагу набывае турызм. Астравіцяне разлічваюць, што ў бліжэйшае пяцігоддзе колькасць турыстаў будзе павялічвацца кожны год на 25 працэнтаў. Асабліва шмат гасцей бывае на Мальдывах у мяккі зімовы сезон. Іх прыцягвае сюды чыстае неба, празрыстая зялёная вада і цудоўны рай для аматараў падводнага плавання. Плыўцы апускаюцца на вялікую глыбіню і перад імі адкрываецца надзвычай прыгожае падводнае жыццё.

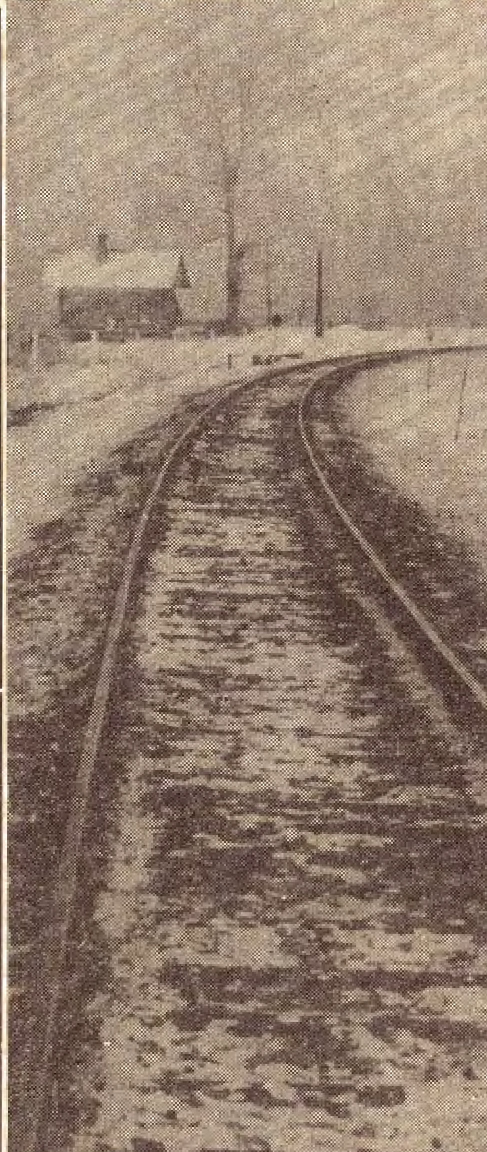
В. К.

АПЕРАЦЫЯ: „Помнік старажытнасці,,

Як паступіць, калі пад унікальным помнікам старажытнасці — гатычнай царквой XVI стагоддзя знойдзены залежы каменнага вугалю — амаль сто мільёнаў тон? Каб захаваць царкву Дзевы Марыі ў чэхаславацкім горадзе Мост, яе вырашылі перамясціць на новае месца.

Мост — адзін з галоўных цэнтраў здабычы вугалю ў Паўночнай Чэхіі. А нядаўна геолагі знайшлі, што і сам Мост стаіць на багатым месцанараджэнні.

Спецыялістаў непакоіў лёс помніка готыкі — царквы, пабудаванай у 1517 годзе. Цяпер ёй трэба было зрабіць падарожжа на адлегласць амаль у кіламетр. Задача ўскладнялася тым, што гэта старажытнае збудаванне ўпрыгожваюць дваццаць знадворных і шаснаццаць унутраных калон. Сотні людзей сачылі за ўнікальнай аперацыяй.

ШЧАСЛІВАЙ ДАРОГІ Ў НОВЫМ 1977 ГОДЗЕ!

Sobota — 8.I. 6.45 RTV szk. śred. Mat. 7.15 Mech. rol. 7.45 Tech. Rol. Mat. 8.15 Hod. zwierz. 8.45 Pr. dnia. 8.50 Red. szk. zap. 9.00 Dla szkół: Nauka o czł. kl. VIII Skóra. 9.30 Darz Bór — pr. publ. kult. 10.00 Pr. dla najmłod. kl. I i II. 10.10 Studio 2.

Niedziela — 9.I. 6.50 Tech. Rol. Mat. 7.20 Hod. zwierz. 7.50 Nasze spotkania. 8.05 Now. w domu i zagr. 8.30 Andrzej Bachleda zaprasza. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Teleranek. 10.20 Antena. 10.45 W Starym Kinie — Flip i Flap w akcji — film fab. USA. 11.50 Dziennik. 12.10 Rolnicze rozmowy. 12.40 Z kamerą wśród zwierząt. 13.10 Koncert Muz. Popularnej. 13.50 Dla dzieci: Andersen i Latający kufer. 14.30 W krainie łosi. 15.10 Los. Duż. Lot. 15.30 Rzeka płynie dla zakochanych — film fab. radz. 16.50 Wielkie bitwy historii — film dok. 17.55 Teatr Komedii — L.M. Montgomery „Błękitny zamek". 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.40 Bajka dla dor. 20.50 Wojna i pokój — film ser. 21.40 L. Kydryński przedst. Ann Margret Olsson. 22.35 Sport.

Poniedziałek — 10.I. 12.45 RTV szk. śred. J. pol. 13.25 Biolog. 15.50 NURT. 16.25 Pr. dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 Obiektyw. 17.00 Zwierzyniec. 17.50 Siedemnaście mgnień wiosny — film. ser. 19.00 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.40 Teatr Komedii: Gaston Caillavet i Robert Llers „Król". 22.00 Camerata. 22.40 Dziennik.

Wtorek — 11.I. 6.00 RTV szk. śred. J. pol. 6.30 Biolog. 9.00 Dla szkół: J. pol. kl. V. H. Sienkiewicz „Janko Muzykant". 10.00 kl. II lic. J. Słowacki „Kordian" odc. I. 12.00 kl. VIII „Polski Wrzesień". 13.45 Tech. Rol. Chem. 14.30 Upr. rośl. 16.25 Pr. dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 Obiektyw. 17.00 Tel. Mł. 17.50 Lekt. Pegaza. 18.00 Interstudio. 18.50 Radzimy rolnikom. 19.00 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.30 Rodzina Wardinów — odc. I filmu ser. NRD. 22.10 Pr. muz. 22.40 Dziennik.

Środa — 12.I. 6.00 Tech. Rol. Chem. 6.30 Upr. rośl. 9.00 Dla szkół: Fiz. kl. VI — W niewidzial. świecie. 10.00 kl. VII. Zasada zach. energii. 11.05 Hist. kl. VII. Polscy uczeni przeł. XIX i XX w. 12.00 Chem. kl. VIII. 12.45 RTV szk. śred. Chem. 13.25 Tech. Rol. Upr. rośl. 15.50 NURT. 16.25 Pr. dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 Obiektyw. 17.00 Dla dzieci. 17.30 Los. Mał. Lot. 17.45 Japonia w okienku tel. 18.35 Pr. muz. 19.00 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.30 Muriel — film fab. fr. 22.50 Dziennik.

Czwartek — 13.I. 6.00 RTV szk. śred. Chem. 6.30 Upr. rośl. 9.00 Dla szkół: Przysp. obr. kl. VIII i I lic. 10.00 J. pol. kl. II lic. Poezja krajowa XIX w. 11.05 kl. VI, J. Słowacki „Balladyna". 11.35 Muriel — film fab. fr. 13.45 Tech. Rol. Hod. zwierz. 14.30 Mech. rol. 16.25 Pr. dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 Obiektyw. 17.00 Dla mł. widzów. 13.00 Patrol. 18.50 Radzimy rolnikom. 19.00 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.30 Policjant na którego polują — film fab. USA. 21.25 Pegaz. 22.10 Pr. muz. 22.40 Dziennik.

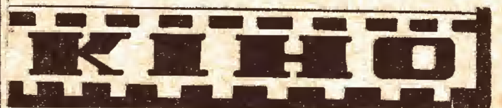
Piątek — 14.I. 6.00 Tech. Rol. Hod. zwierz. 6.30 Mech. rol. 9.00 Pr. dla najmłod. kl. III. 10.00 Pr. dla kl. IV Nowy Płock. 11.05 Pr. dla najmłod. kl. II. 12.00 Wych. ob. kl. VIII Wynalazcy i ich pomysły. 12.45 RTV szk. śred. Mat. 13.25 Tech. Rol. Hod. zwierz. 15.40 NURT. 16.10 Inf. Wyd. 16.25 Pr. dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 Obiektyw. 17.00 Dla dzieci. 17.30 Dla mł. widzów. 18.00 Eureka. 18.30 Świat, który nie może zaginąć — film dok. ang. 19.00 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.40 Koniec jazdy na diabelskim młynie — film fab. USA. 21.50 Teatr Małych Form. 22.50 Dziennik.

Piątek 7.I — 8.00 Film fab. 13.25 Film fab. 17.30 Śpiewa Rajkow. 17.50 Nasza biografia. 19.30 Mistrz. ZSRR w jeździe fig. na lodzie. 20.15 Pr. estrad.

Sobota 8.I — 9.55 Koncert chóru Piatnickiego. 11.45 Film fab. 15.00 W świecie zwierz. 16.45 Koncert art. Ukrainy. 17.40 Film fab. 19.30 Mistrz. ZSRR w j. fig. na lodzie.

Niedziela 9.I — 9.00 Święto Choinki. Trans. z Pałacu Zjazdów. 11.30 Film fab. 13.00 Hokej. Kanada — ZSRR. 16.15 Mistrz ZSRR w j. fig. na lodzie. 16.40 Klub film. 17.40 Film fab. 19.30 Mistrz. ZSRR w j. fig. na lodzie.

Białowieża Wielka noc i wielki dzień — czes. 11—12. Romans jakich wiele — wł. 13—14. Wielki układ — pol. 15—16.
Bielsk Podl. Spotkanie — ang. 11—12. Zagrożenie — pol. 13—14. Nie ma sprawy — fr. 15—16.
Czyże Ściana — rum. Osaczeni w dolinie — czes. 12—16.
Dubicze Cerkiewne Jesień debiutantów — rum. Anna i komandor — radz. 12—16.
Gródek Papierowy księżyc — USA 15—16.
Hajnówka Trędowata — pol. 11—13.
Kleszczele Opowiadanie o przyjaźni — pol. 11—12. Zbrodnia „Pod Błękitną gwiazdą" — czes. 13—14. Mazepa — pol. 15—16.
Michałowo Słodki dom — belg. 11—12. Peppino podbija Amerykę — wł. 13—14. Niewinni o brudnych rękach — fr. 15—16.
Mielnik Ucieczka gangstera — USA 12. Jarosław Dąbrowski — pol. 15—16.
Milejczyce Ciemna rzeka — pol. 11—12. Przygody Buratino — radz. 13—14. Drzewo bez korzeni — buł. 15—16.
Narew Bilans kwartalny — pol. Operacja „Dab" — rum. 12—16.
Narewka Być kobietą — radz. Miłość bywa zbrodnią — wł. 12—16.
Nurzec Polewaczka — węg. 11—12. Magellan powraca — rum. 13—14. Motylem jestem, czyli romans czterdziestolatka — pol. 15—16.
Orla Dzień szakala — ang. Kajtek i nowy braciszek — węg. 12—16.
Rajsk Czarodziejskie dary — NRD. Królewskie marzenie — USA 12—16.

B.Z.Graf. Zam. 4 B-4

Вялікай нечаканасцю для знаўцаў і аматараў паэзіі быў літаратурны вечар Надзеі Артымовіч, які адбыўся 8 снежня 1976 г. у варшаўскім клубе БГКТ. І не толькі таму, што быў гэта першы аўтарскі вечар паэтэсы, а ў першую чаргу дзякуючы новым, арыгінальным творчым якасцям, якія прадэманстравала Надзея Артымовіч.

Вечар паэзіі Надзеі Артымовіч

Надзея Артымовіч.

Сярод іх асаблівай увагі заслугоўваюць не вымушаныя пагоняй за модай сучасная форма і стыль паэтычных твораў, а таксама нячаста сустраканы на нашым літаратурным палетку іх глыбокі філасофскі змест. Паэзія Надзеі Артымовіч — гэта перш за ўсё шматгранны свет яе ўнутраных перажыванняў і роздумаў, так характэрных і тыповых для сучаснай індустрыяльнай эпохі. У такім плане творчасць паэтэсы ў ніякай меры не грэшыць суб'ектыўнасцю: яна універсальная, паколькі адлюстроўвае ўнутраны свет заблытаных у вялікіх гарадах выхадцаў не толькі з Беластоцкага краю.

Няма ў паэзіі Надзеі Артымовіч імкнення да актыўнага ўздзеяння на чытача, на авалоданне яго пачуццямі, думкамі. Сведчыць аб гэтым эмацыянальная ўстрыманасць і адсутнасць назойлівых кропак над „і" ў галіне зместу. Ніякі верш паэтэсы не з'яўляецца гатовым прадуктам, які прызначаецца для непасрэднай і лёгкай кансумпцыі. Тым не менш, а можа якраз таму, успрымаюцца яны з зацікаўленнем, выклікаюць уражанне інтэлектуальнай ненасытнасці і вымушаюць чытача задумоўвацца. Гэтыя якасці стварае камунікатыўнасць твораў паэтэсы.

Адзін з першых вершаў Надзеі Артымовіч пад загалоўкам „Думка" быў надрукаваны на ніваўскай „Літаратурнай старонцы" у 1970 годзе. Наступныя гады прынеслі на яе творчым шляху далейшыя здабыткі. Не змяніўся толькі асноўны напрамак яе творчасці, якім паслядоўна была паэзія роздуму.

Ю. Туронак

АД РОДНЫХ НІЎ

ЗАЙЦЫ

Папрасіў я сваю жонку:
— Ты схадзі каровам даць!
Сам пайшоў я у нагонку —
Зайцоў ў сеці наганяць.

Мы ішлі нага за ногу
Густым шэрагам, як плот,
Было снегу тагды многа,
Аж па самы па жывот.

Наганялі зайцоў ў сеці,
Пільнавалі па баках.
Зайцы плакалі, як дзеці,
Спавітыя ў пелянках.

Хто ўваліўся ў роў глыбокі
(Ой, быў смех для ўсіх тагды) —
Як той заяц касавокі,
Бег у сець наўзавады.

Налапалі зайцоў шэрых
Чуць ні цэлы самаход;
Прадалі іх за даляры,
Добры быў за іх даход.

Фёдар Хлябіч,
Рыбакі

ДАЎНЕЙ І СЁННЯ

З МАЁЙ ЗВАНІЦЫ

За вокнамі зімовы заснежаны вечар. У печцы патрэсквае агонь, ахапляючы гарачымі пацалункамі яловыя галінкі, кінутыя дзедавай рукой. Дзесяцігадовы ўнучак Кастусь любіў такія хвіліны. Падсоўваўся бліжэй і засыпаў свайго дзядулю пытаннямі. Ён ведаў, што дзед надта любіць успамінаць мінулае.

— Колькі ўжо табе, дзеду?

— Ой, унучак! Восьмы дзесятак хутка даб'е. Ляцяць гады. Многае пабачылася.

— Дзеду, а як калісьці жылі на вёсцы? Ані радыё, ані тэлевізара. Сумна, пэўна, было?

— Ой, што ты? Калі я быў хлопцам, зусім было інакш. Як прыдзе, бывала, зіма з сваімі доўгімі вечарамі, вёска аж дыхае жыццём. Так і чакаем, каб хутчэй вечар, каб каму нейкі фокус упароць. А потым смеху на цэлы тыдзень. Весела было. А цяпер нічагутка. Глухамань нейкая. Абы-што, дык зараз у міліцыю або дуюцца з паўгода. А калісьці хто б на гэта зважаў. І ў галаву не прыходзіла, каб крыўдзіцца. Памятаю, як да Матроны канцавой сваты прыехалі, то мы са сваёй кампаніяй не толькі што навюсенькае сядзенне спалілі, то яшчэ і шыткі ў бярэзіну кіламетраў два ад вёскі заперлі. Цэлую ноч маршалак ды малады з будучым тэсцем шукалі. Сёння б злодзеем назвалі, а тады хоць бы дзічкі. Каб не мы, то і вяселле не склеілася б. Памятаю, Матронін бацька нават літроўку сівухі паставіў за добрую работу. Цікава было калісьці, унучак, цікава. Ніхто і не думаў з вёскі выбірацца. Жыццё цвіло, як кветка на веснавым лузе. На ўсё быў спосаб. Як сёння памятаю, як Грышку, суседа нашага, зямля б яму лёгкай была, ад нерваў адвучылі. Грышка, ты то яго, пэўна, не памятаеш, надта ж ганяць нас любіў. Як бы што, дык за сякеру, якую трымаў заўсёды ля парога, і прэ за намі аж на выган. Спачатку нам гэта падабалася. Але калі ўжо ўдзень пачаў кідацца, дык дай, думаем, правучым цябе. Выганім з цябе гэтыя нервы. Прыцягнулі конскі жолаб, абаперлі аб дзверы і давай снежкамі ў шчыт смаліць. А як жа! Грышка за сякеру і ў дзверы. Толькі адчыніў, а жолаб — барабах і прыкрыў. Папастукаў тады нагамі, пакуль жонка, вяртаючыся з кудзельніц, не вызваліла. З таго часу як рукой адняло. Лепшым сябрам нашым стаў. І каб не ён, ніхто б і не здагадаўся, што Івану Грыцуковаму можна жалязняк на хату зацягнуць і гноем загрузіць. Ай, было смеху. Іван да воза, а яго няма. І каб не тое, што кожны ідучы рукой на страху паказваў і ад смеху за жывот хапаўся, да позняга вечара б шукаў. І, думаеш, авантура была? Яшчэ пачаставаць мусіў, каб зняць прыйшлі. Ой, было... было... Або як я сваю старую ад цукерак адвучыў. Надта ж ласая на цукеркі была. Цукерак і цукерак давай. „Ідзі, моў, да Мошка, у яго там такія з мёдам у сярэдзіне ёсць. Другім то прыносяць, а ты мне ніколі". Праўда, і трэба было б. Але вельмі прывучы, дык одгалу не будзеш мець. Ажэнішся і кармі кожны дзень цукеркамі. А калі не, дык і зараз у хамут заб'е. Накармлю я цябе, думаю. Век есці не захочаш. Купіў роўна на дзесяць грошай. Многа выйшла. Ды давай парадак з імі рабіць. Пракалупаю дзірачку, высмакчу мёд, а мыла туды напхаю ды зноў у паперачку загарну. Адну толькі з'ела — і як рукой адняло. Па сённяшні дзень не то што есці, але і глядзець не хоча. Толькі ты не гавары ёй гэтага. Яна думае, што гэта Мошкава паддзелка была. Бачыш, унучак, як весела калісьці жылося. Так і стараліся, каб фокус нейкі ўпароць. А цяпер што? Глухамань чыстая.

— Чаму, дзеду? А дзядзькаў Мікалай! Памятаеш, як з трактарам у глінянку балтыхнуў? Можа ён таксама фокус СКР-аві зрабіць хацеў? Толькі што гэта летам было, і не людзі вымалі, а кранам пад'ёмным выцягвалі.

Дзед толькі плюнуў ды пайшоў у сваю каморку.

Бізун

Выступае старшыня ГП БГКТ Мікалай Самоцік.

НАРАДА Ў ГП БГКТ

19 снежня мінулага года адбылася нарада старшынь гурткоў БГКТ, прысвечаная абмяркоўцы задач да далейшай культурна-асветнай працы ў гуртках, вынікаючых з пастаноў VIII з'езду таварыства. Аб дасягненнях і напрамках працы ў мінулым 20-годдзі БГКТ, а таксама аб задачах далейшай дзейнасці гурткоў БГКТ і дапамогі з боку Галоўнага праўлення таварыства гаварыў старшыня Галоўнага праўлення БГКТ Мікалай Самоцік.

У дыскусіі выступілі старшыні гурткоў БГКТ: Ніна Мушынская з Гарадка, Анна Стахвіюк з Трасцянкі, Мікалай Гайдук з Беластока, Аляксей Карпюк з Бельска, Георгі Валкавыцкі (намеснік старшыні ГП БГКТ і галоўны рэдактар „Нівы"), Яўген Аніська з Аўгустова каля Бельска, Людміла Васілюк (культурна-асветны кіраўнік ГП БГКТ), Ян Ільяшук з Новаберазова, Віктар Рудчык (рэдактар беларускага радыёвяшчання ў Беластоку).

Удзельнікі дыскусіі расказалі аб дзейнасці гурткоў БГКТ у сваіх асяроддзях, аб патрэбах, між іншым, прасілі музычных інструментаў для тых гурткоў, дзе дзейнічаюць харавыя або вакальна-музычныя калектывы і каб высылаць інструктараў для вядзення аматарскіх харавых і музычных калектываў, аб наладжванні краязнаўчых экскурсій для членаў БГКТ, аб абмене вопытам з дзейнасці гурткоў БГКТ на старонках „Нівы". Даволі шырока абмяркоўвалася справа вывучэння беларускай мовы ў школах і справа падпіскі на беларускія газеты і часопісы.

На нарадзе былі пададзены тэрміны аглядаў „Беларуская песня-77" і аматарскіх драмгурткоў. У мілейчыцкім і гайнаўскім раёнах песенны агляд адбудзецца 9 студзеня, у бельскім і беластоцкім раёнах — 16 студзеня. Фінальны агляд „Беларуская песня-77" адбудзецца ў Беластоку 30 студзеня.

Агляд драматычных гурткоў у беластоцкім і мілейчыцкім раёнах адбудзецца 13 лютага, а ў бельскім і гайнаўскім раёнах — 20 лютага. Фінальны агляд прадбачваецца на 27 лютага.

У заканчэнні нарады дыскусію падсумаваў і адказаў на ўсе пытанні старшыня ГП БГКТ тав. М. Самоцік.

Пасля нарады з мастацкай часткай выступіў харавы калектыў з беластоцкага клуба БГКТ.

Тэкст і фота **Я. Цялушэцкага**

Удзельнікі нарады.

БЕЛАРУСКІЯ КНІГІ

У кнігарні імпартных выданняў у Беластоку, вул. Кілінскага 10, можна набыць наступныя кнігі на беларускай мове або на рускай мове, прысвечаныя беларускай праблематыцы:

Колас Якуб. Жыццё і творчасць. 1974, стар. 192, цана 21 зл. 10 гр.

Змястоўны, з піетызмам апрацаваны альбом са шматлікімі дакументальнымі здымкамі і іншымі ілюстрацыямі аб жыцці і творчасці нашага выдатнейшага паэта і празаіка. Вельмі карыснае выданне для пачатковых і сярэдніх школ, дзе вывучаецца беларуская мова.

Якімовіч Алесь, Залатыя рукі, 1975, стар. 160, цана 3 зл. 60 гр.

Зборнік цікавых апавяданняў пра савецкіх дзяцей, іх жыццё, штодзённыя заняткі, адпачынак і прыгоды пяра вядомага беларускага дзіцячага пісьменніка.

Ракітны Мікола, Выбранае, 1972, стар. 370, цана 8 зл. 60 гр.

Зборнік апавяданняў сучаснага беларускага празаіка-навеліста.

Мімрык Алена, Жывы голас, 1975, стар. 30, цана 50 гр.

Падборка апавяданняў для дзяцей малодшага школьнага ўзросту.

Паўтар-Кляноўская Г., Нявыдуманыя гісторыі, 1976, стар. 272, цана 4 зл. 80 гр.

Зборнік кароткіх аповесцей пра Х. Калумба, Л. да Вінчы, М. Каперніка, М. Ламаносава, Дж. Стэфенсона, Т. А. Эдысона, К. Цыялкоўскага, М. і П. Кюры пяра польскай пісьменніцы ў перакладзе на беларускую мову.

Изменения в быту и культуре городского населения Белоруссии, 1976, стар. 111, цана 7 зл.

Манаграфія калектыву даследчыкаў пра змены ў сямейным побыце, грамадскім жыцці і культуры гарадскога насельніцтва Беларускай ССР у наш час.

Кнігарня ахвотна высылае кнігі за паштовым залічэннем. Запатрабаванні кіруйце па адрасу: „Dom Książki” 15-089 Białystok, ul. Kilińskiego 10.

(мг)

КАЖУЦЬ, ШТО...

Нямногія ўжо ў Белавежы памятаюць, што пры цары жыў тут „святы Філіпко“. Святым ён не быў, так яго ўсе толькі называлі. Праславіўся тым, што насіў з Белавежы ў Пружаны пошту. Хаця якраз „насіў“ тут зусім не пасуе. Ён з ёй бегаў. Калі нехта прапанаваў, што яго падвязе, „святы Філіпко“ заўжды адказваў: дзякую, ды ехаць не маю часу, я спяшаюся. І бег далей. У Пружанах аддаваў пісьмы, браў новыя і бягом вяртаўся ў Белавежу. Колькі разоў у месяц ён перабягаў гэты шлях, сёння нікому невядома. Мусіў „святы Філіпко“ выдзяляцца небывалай вынослівасцю і сілай. Варта было б пажадаць яе некаторым сённяшнім пісьманосцам, якім іншы раз або дарога задоўгая, або сумка зацяжкая.

П. Байко

У ЦЭНТРЫ ЎВАГІ

(Працяг са стар. 1)

сяляне ў гэтай гміне моцна прытрымліваюцца старасвецкіх метадаў у гаспадаранні — „сам зрабіў — сам і з'еў“. Ім няведамы смак размаху вялікай таварнай вытворчасці ў кааперацыі з ПГР-ам, СКР-ам або сваімі ж суседзямі-сялянамі. Яны не спяшаюцца ісці крок у крок з нашай сучаснасцю, чакаюць. А вядома і малому, што гаспадарка нашай краіны, наш рабочы клас чакаць не могуць.

І гмінны камітэт ПАРП у Мілейчыцах, яго актыў, перш за ўсё праводзяць шырокую працу з сялянамі — членамі партыі, якіх тут каля 160 асоб. Пад яго кіраўніцтвам праходзяць партыйныя сходы, вядзецца партыйная вучоба, адбываюцца сустрэчы з вядучым гмінным і ваяводскім партыйна-гаспадарчым актывам, арганізуюцца даклады мясцовых лектараў. Для прыкладу, у першай палове снежня 1976 г. адбылася нарада-семінар грамадска-гаспадарчага актыву гміны, прысвечаная рашэнням V пленума ЦК ПАРП. У выніку пастановы ўдзельнікаў пачалася папулярызацыя ў гміне рашэнняў V пленума ЦК ПАРП і мабілізацыя насельніцтва да поўнага выканання гаспадарчых заданняў на 1977–80 гады. Ужо закончаны працы пяці калектываў, створаных паводле ўказанняў IV пленума ЦК ПАРП, і свае матэрыялы яны прадставяць на спецыяльным пасяджэнні гміннага камітэта ПАРП і сесіі гміннай рады нарадовай. У студзені ж 1977 г. прадстаўнікі грамадска-гаспадарчага актыву гміны завітаюць у кожную партыйную арганізацыю і кожнае сяло ў гміне, прадстаўляючы ім пад развагу канкрэтныя заданні на 1977 і наступныя гады. Гэта толькі некалькі фактаў з вялікай ідэйна-арганізацыйнай працы, якую праводзіць мілейчыцкая гмінная партыйная арганізацыя.

У выніку гэтага заўважаецца ўпэўнены зрух у напрамку лепшага. Члены партыі і беспартыйныя часцей і смялей крытыкуюць недахопы ў дзейнасці грамадскіх устаноў і прадпрыемстваў, указваюць на нядбайнасць ва ўласных гаспадарках, у штодзённай працы імкнуцца павышаць узровень свайго гаспадарання. Расце ў гміне колькасць добрых, таварных гаспадарак, такіх як у **Мікалая Баенскага і Анатоля Абрамовіча** ў Мілейчыцах, **Лявонція Высоцкага** ў Клімковічах, **Часлава Зеляпеўскага** ў Паканеве, **Яўгенія Тарасюка** ў Харашчэве і другіх. За імі, а ў гэтым упэўнена гмінная арганізацыя ПАРП у Мілейчыцах, напэўна пойдуць іншыя. Прыдуць таксама і значныя інвестыцыі ў загаспадаранне зямель ПФЗ і развіцця прамысловых форм жывёлагадоўлі.

Мікалай Гайдук

(Працяг са стар. 1)

соль. Елі яго з бульбай або хлебам. Варылі і **жур**: бралі хлебную рошчыну ў місачку, раскалочвалі яе з соллю і перцам, лілі на кіпячы вар. Вясною ды летам не ганьбавалі **лебядой**. З маладых яе сцеблаў бралі лісточкі, крышылі, аблівалі кіпенем, укідвалі ў суп з ячменных круп і бульбы, прыскварвалі, клалі лыжку-дзве кіслай **сметаны**. Так сама спажывалі і маладую **крапіву**. Калісьці людзі елі шмат **бобу** і **гароху**. Боб (тоўстыя струкі, як даспеюць — чорныя) пераважна „парылі“ г.зн. варылі і елі сухама. Гарох „прышчылі“ (пяклі), на патэльні, ім часцей за ўсё ласаваліся дзеці ды моладзь, елі таксама і дарослыя жанчыны пры прадзіве, сабраўшыся на „кудзельніцы“. Гарох таксама варылі, таўклі мялам і „красілі“ ім бульбяную **кашу** („таўканіцу“). Любілі і **сачавіцу** (сачэўку). Варылі яе ў вадзе на мякка, потым укідвалі галушкі з бульбы, варылі далей, прыскварвалі або „бялілі“ малаком. Улетку **чарніцы** (чорныя ягады) таўклі, мяшалі з мукой, дадавалі сахарыну, крыху солі і гэтае „талакно“ клалі на хлеб, елі яго пры жніве ці ворыве „ў загон“. Не прапаў у лесе і ніводзін **грыб**. А бралі іх значна больш чым цяпер, смажылі, падпякалі, салілі, сушылі. Тое і з **рыбай**. Налавіўшы яе ў надта рыбнай тады Свіслачы, плоць, напрыклад, чысцілі, салілі ды вялілі ў пячы пасля хлеба, іншыя гатункі таксама і сушылі, і салілі, і елі смажаную, часценька варылі з яе суп.

У міжваенны перыяд вялікая вёска Баброўнікі (да вайны было ў ёй звыш ста гаспадарак і каля 500 жыхароў) вылучалася сваёй рэвалюцыйнасцю. Дзейнічала тут ячэйка Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі, а ў вельмі актыўны гурток Таварыства беларускай школы ўваходзіла каля 70 чалавек. Быў таксама гурток славутай Грамады. Гэтыя арганізацыі, перамагаючы шматлікія перашкоды з боку санацыйных уладаў, разгортвалі сваю грамадскую і культурна-асветную дзейнасць, ставілі беларускія п'есы, праводзілі масавыя раз'ясняльныя сходы, арганізавалі даклады і лекцыі. Прымалі ў іх удзел усе чатыры часткі вёскі: **Сяляне, Даліна, Юрдыка** і **Канчане.** За нелегальную рэвалюцыйную дзейнасць у санацыйных турмах пакутавалі **Міхал Дарошка** і **Лявон Ціпеўскі.**

У часе гітлераўскай акупацыі бабраўнічане ўвесь час утрымлівалі цесную сувязь з **партызанамі**, самі ўдзельнічалі ў непасрэднай партызанскай барацьбе супраць фашыстаў, ратавалі ўцякаючых з палону савецкіх салдат і афіцэраў. Фашысты, скарыстаўшы данос аднаго са здраднікаў, вельмі крывава расправіліся з бабраўчанскімі змагарамі. Гэтая гераічная старонка ў гісторыі Бабароўнікаў знайшла адлюстраванне ў адной з аповесцяў беластоцкага пісьменніка Аляксандра Амельяновіча, што ўвайшла ў зборнік яго твораў „Па слядах ценяў“*).

Пасля вызвалення ў вёсцы запанавала зусім іншае жыццё. Тутэйшыя людзі: **Акуліны, Авечкі, Бакі, Бублеі, Галкі, Гедзічы, Дарошкі, Кавейшы, Крукі, Мікуці, Пахуткі, Прышчэпкі, Смолкі, Тамулевічы, Томчыкі, Хусцікі, Цацэркі, Ціткі, Ціпеўскія, Шусты** пачалі жыць па-новаму. Шмат хто з-за малазямелля падаўся ў горад працаваць, у школы рушыла моладзь. Родам з Баброўнікаў выводзіцца сёння многа інжынераў, лекараў, настаўнікаў, тэхнікаў розных галін гаспадаркі, між іншым, **А. Авечка** — прафесар у Варшаве, **А. Бацяноўскі** — афіцэр ваенна-марскога флоту, **Л. Авечка, А. Яроцкая** і **Я. Бублей** — лекары, **Я. Цацэрка** — інжынер-механік, **З. Малашкевіч** — магістр хіміі і шэраг іншых. Шмат вучыцца ў вышэйшых і сярэдніх школах. Але, на жаль, павышэнне грамадскай ролі і жыццёвага ўзроўню ў Бабароўніках не ішло крок у крок з развіццём у іх сельскай гаспадаркі, павышэннем яе культуры, павелічэннем ураджаяў і гадоўлі. Тут толькі адзін селянін — **Г. Бараўскі** вылучаецца гаспадараннем на высокім узроўні і добрай гадоўляй, іншыя неяк не патрапяць выйсці з колішняй традыцыі ў аброблы зямлі і гадоўлі. Раптоўна змяншаецца колькасць гаспадарак (цяпер іх усяго каля 20) і насельніцтва (каля 110 асоб). Павялічваецца абшар зямлі, здадзенай прастарэлымі сялянамі за пенсію або проста пакінутай ранейшым гаспадарамі. На ёй паўстае эскаэраўская аўчарня. Не ўсюды цешыць вока каласістая збажына на палетках: **Дальняе, Лубяное, Лужкі, Пузань, Рынка шчыпа**, ды трава на лугах: **Вершаліна, Лясок, Старое, Яскаўшчына.** І рэдкія хаты ў падножжа высокіх гагорках: **Барвакой, Жыдоўскай, Лубяной, Ляўкеўскай, Лысай, Курачай, Маласкеўскай, Сырной** неяк надта прыціхлі, быццам заслухаліся гоманам колішняга людная сяла Баброўнікі.

Мікалай Гайдук

*) A. Omelianowicz, Tropiąc cienie, W-wa 1975.

У цяперашніх Баброўніках на вуліцы пуставата. *Фота Я. Цялушэцкага.*

БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА — АЛЯКСАНДР БАРШЧЭЎСКІ

НАШАНІЎСКАЯ ПАРА

МАКСІМ ГАРЭЦКІ — ЧАСТКА IV

Чацвертую пазіцыю ў „Руні“ займае твор „Да самога сябе“. Твор мае характар аўтабіяграфічных запісаў, якія аўтар прыпісвае ўжо вядомаму нам Уладзіміру. Змест запісаў — многатэмны і глыбокі. Ёсць у іх разважанні, якія сведчаць аб духоўным крызісе Уладзіміра, ёсць разважанні аб паншчыннай рэчаіснасці, ёсць моманты, якія адносяцца да беларускага нацыянальнага пытання, ёсць інфармацыі аб каханні.

З запісаў вынікае, што іх аўтар быў чалавекам эмацыянальным, незадаволеным ні сабой, ні людзьмі, ні акружаючай яго грамадскай рэчаіснасцю. Элементы ўнутранага крызісу героя праяўляюцца ў яго рэзка супрацьстаўных духовых станах. Герой гаворыць аб гарачым жаданні жыць, але крыху далей кажа аб бяссэнсе жыцця і самагубстве. Адчуваецца, што з'яўляецца ён чалавекам адзінокім, пазбаўленым падтрымкі з боку іншых людзей, чалавекам, які губляецца сярод неспрыяючых умоў. Асабісты матыў запісаў рэзка мяняецца ў канцы, калі герой пазнаёміўся і закахаўся з узаемнасцю ў дзяўчыну. Скончыліся яго ўнутраныя хістанні і крызісы. Убачыў ён перад сабой мэту жыцця. Пастанавіў жыць, працаваць і дзейнічаць не толькі для самога сябе, але і для краіны. Каханне адрадзіла, акрыліла, натхніла чалавека.

І так асабістая лінія ў запісах атрымоўвае сваё выясненне, развіццё і лагічнае заканчэнне. Нельга гэтага ж сказаць аб лініі, звязанай з паншчынай і беларускім асяроддзем. Гэтыя справы ў творы закрануты толькі эскізна і пакінуты нявырашанымі.

Аўтар рашуча і рэзка асуджае паншчыну. Бунтуецца супраць падзелу людзей на паноў і смердаў. Выступае ён не толькі супроць паноў, але і супроць тых сялян, якія не марацьаб поўнай свабодзе, якія звыкліся з няволяй, якія будуць шчаслівымі, калі будуць адрабляць паншчыну толькі два дні ў тыдзень.

Аўтар эскізна малюе сцэны з паншчыннага побыту. Вяртаецца да матыву, які ўжо выступіў у навеле „Войт“. Гаворыць аб сялянскіх дзяўчатах і маладзіцах, загнаных бізунамі ў двор для панскай пацехі і распусты. Піша аб маральнай разбэшчанасці землеўласнікаў, якія гатовы на кожную подласць:

„Голад, холад, гора!

Бізунамі, б'юць, у салдаты на ўсё жыццё бацек аддаюць, на сабак мяняюць. Што хочуць, тое робяць, мучаюць салодка.

Помста, помста!“

Герой шукае ў сабе прынцыповасці, сілы, гатоўнасці да барацьбы з пануючым злом, з тымі, хто крыўдзіў яго прадзедаў, дзядоў і бацькоў. Герой твора з'яўляецца ўжо інтэлігентам, і, праўдападобна, панскі бізун ніколі ўжо не ляжа на яго целе, аднак пастанаўляе ён весці барацьбу за крыўды мінулага краіны з думкай аб яе будучыні.

Да эскізных належаць, несумненна, разважанні аб беларускай нацыянальнай праблеме. Па сутнасці герой абмяжоўвае свае разважанні да пытанняў або да канстатавання некаторых вачавідных фактаў. Герой хоча ведаць, „што будзе цераз пяцьдзесят гадоў з беларускай справай“. Урэшце прыходзіць да вываду, што ўсё неяк уложыцца само сабой. І тут якраз праяўляецца ў герою тое, што ён асуджае ў іншых беларусоў, — пасіўнасць.

Да беларускага нацыянальнага пытання вяртаюцца героі ў творы, які знаходзіцца ў „Руні“ на пятым месцы. Мае ён загаловак „Кавалкі з днеўніка“. Гарэцкі і гэты твор прыпісвае Уладзіміру. „Кавалкі з днеўніка“ гэта па сутнасці прадаўжэнне „Да самога сябе“. І тут і там вядзецца псіхалагічны самааналіз з грамадскім або нацыянальным экскурсамі.

На самым пачатку дзённіка герой заяўляе:

„Сварыўся з дзядзькам за беларушчыну. Гаворыць, калі не кіну, не дасць грошы на навуку“. У канцы дзённіка беларускае пытанне паяўляецца яшчэ раз. Памешчык, дачка якога пакахала аўтара — свядомага беларуса, крычыць, што ён „шануе працавітага мужыка, рад памагчы яму, але гэтая новая беларушчына — дурнота і выдумка шалёных“. Рэшта дзённіка прысвечана каханню героя.

Усе прадстаўленыя дагэтуль творы Гарэцкага сведчаць, несумненна, аб слабым яшчэ ўменні пісьменніка будаваць дынамічную літаратурную канструкцыю. Аднак у гэтых ужо творах выступілі тыя элементы, якія акрэслілі глыбіню яго пазнейшай прозы.

„Наша ёлка маладая...“

Калі на пераломе двух гадоў — у канцы „старога“ і на пачатку „новага“ — у памяшканні на пачэсным месцы зіхаціць іскрыстымі агнямі і пераліваецца рознымі колерамі цацак ёлка, тады няма канца радасці і пацехі нашым дзеткам-малалеткам, а ў дарослых не-не ды возьме і ўсплыве пытанне: „Адкуль жа ў нас з'явіўся звычай стаўлення ёлкі?“

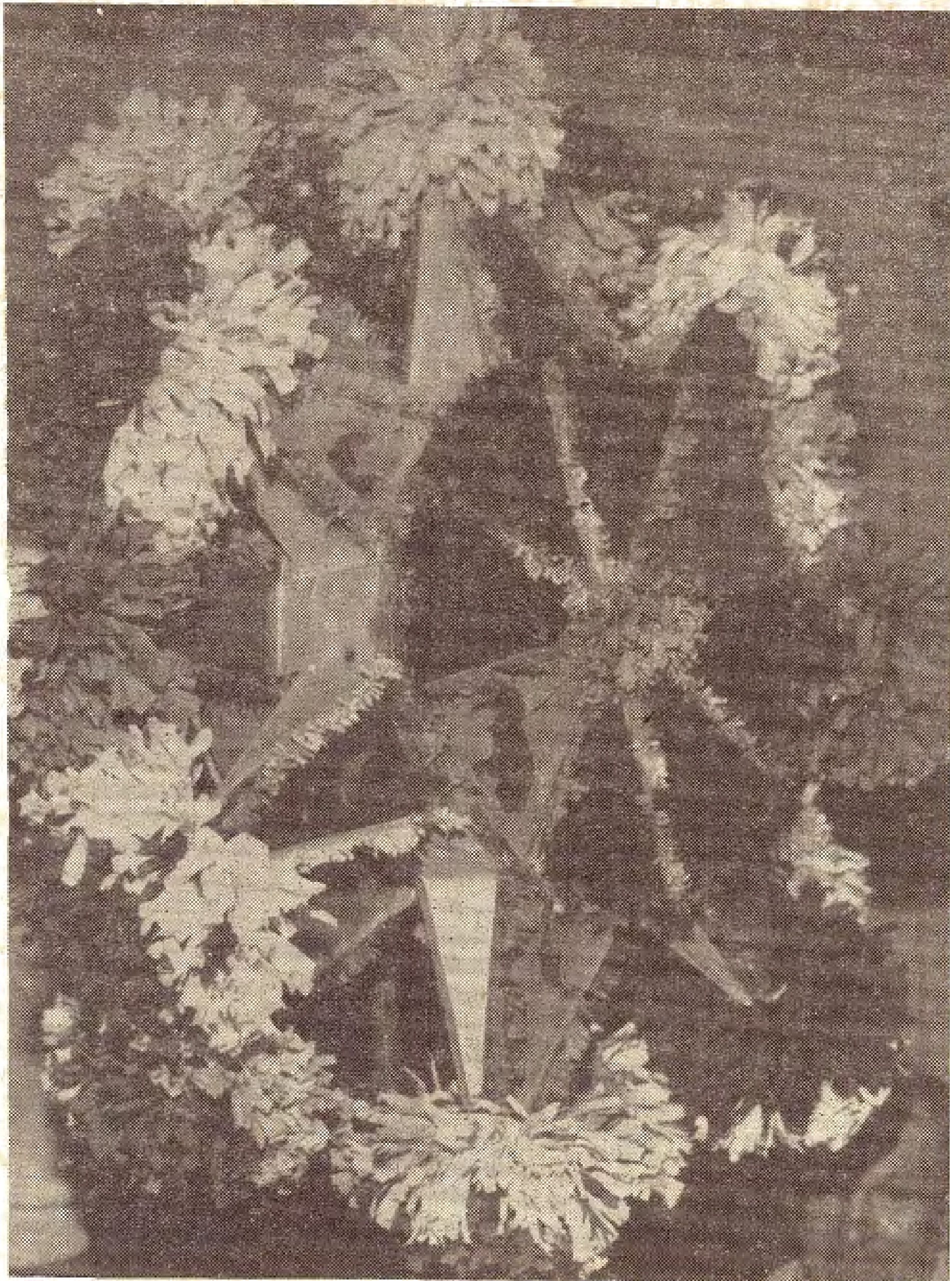
За адказам не трэба далёка хадзіць. Вядомы польскі этнограф Я. С. Быстрань у працы „Этнаграфія Польшчы“ прыводзіць запіс ксяндза Запчынскага з пачатку XVIII стагоддзя, які бачыў *„у Германіі, а нават і ў Прусах нашых, маляваныя, залацістыя ды рознымі блёсткамі і цацкамі прыбраныя голькі, што яны там па калядзе, а па-іхняму кажучы: на навагоднія святы, купляюць дзецям“*. Ужо ў XIX стагоддзі гэты звычай распаўсюдзіўся на польскія землі, затым ахапіў Беларусь, Украіну і Расію, а таксама некаторыя іншыя славянскія і неславянскія народы Еўропы. Першапачаткова ён залічаўся да „гарадской“ ды „панскай“ моды, бо стаўлянне на каляды і ўпрыгожванне агнямі, цацкамі, цукеркамі ды іншымі ласункамі маладога яловага дрэўца перш за ўсё запанавала сярод заможнага мяшчанства ды ў памешчыцкіх дварах. Толькі ў пачатку нашага стагоддзя ёлка завандравала і на вёску.

Узнікае пытанне, ці ёлка заняла нейкае пустое месца ў абрадавасці беларускага насельніцтва Беласточчыны? На гэта адказаць значна цяжэй. Па-першае, пра „пустое месца“ ў абрадавасці беларусаў Беласточчыны на каляды — г.зн. у перыяд ад 24 снежня па 6 студзеня па старому стылю — не можа быць і мовы. Гэта ж самы багаты абрадамі час! Прыгадаем найважнейшыя з іх: тры куцці (напярэдадні калядаў, новага года і вадохрышча), мноства магічных дзеянняў дзеля забеспячэння здароўя ўсёй сям'і, высокага ўраджаю на полі, павелічэння дабытку ў хляве; калядаванні і віншавальныя песні каляднікаў, „святыя вечары“, варожбы і інш. Але, па-другое, на беларускіх і ўкраінскіх землях былі такія абрады, якія падрыхтавалі глебу і стварылі спрыяльныя ўмовы для пашырэння і замацавання ў нас ёлкі. Да іх належыць звычай прыбіраць ці „маіць“ хату ссечанымі маладымі дрэўцамі бярозы на свята тройцы (сёмухі), а таксама на Яна (24 чэрвеня) плясці вянкі з кветак, рассыпаць па падлозе хаты ды затыкаць у страху над дзвярыма зялёную крапіву, палын, багно. У гэтым знаходзіла свой выраз вера чалавека ў ачышчальную і жыватворную сілу маладых зялёных раслін, у іх здольнасць забяспечыць чалавека і яго жыллё ад ведзьмаў і іншых злых моцаў. Значнай пашанай карыстаўся і агонь. Славуты польскі этнограф К. Машынскі ў працы „Народная культура славян“ піша аб існаваўшым на Беларусі і сумежнай з ёю частцы Украіны абрадзе „жаніцьбы светача“ (светач — спецыяльная прылада, „дзед“, да якога прымацоўвалі палаючую лучыну для асвятлення хаты). У часе яго гаспадыня парадкавала „дзеда“, бяліла яго, упрыгожвала нечым зялёным (дзеразой, хмелем, голькамі брусніцы) або кветкамі, а затым урачыста падпальвала на ім лучыну. Адбывалася гэта ў канцы лета, калі ў хаце ўжо неабходным станавілася асвятленне. На Украіне, у Кіеве, калісьці існаваў таксама абрад „жаніцьбы свячы“, які адбываўся ўначы з 1 на 2 верасня. Ад гэтага часу крамары гандлявалі пры штучным святле, а рамеснікі ж выконвалі пры ім сваю работу. *„Галоўную ролю ў часе гэтага абраду,* — піша К. Машынскі, — *адыгрывала ссечанае дрэўца, абвешанае фруктамі, кавунамі, гарбузамі і г.д. і асветленае прымацаванымі на яго гольках малымі васковымі свечкамі“.* Неабходна таксама прыгадаць і снапок збожжа, які гаспадар уносіў у хату і ставіў на ганаровым месцы ў покуце. Гэта адбывалася на першую куццю (г.зн. перад калядамі), і звалі снапок „дієд“ або „дієдух“. „Дієдуха“ ўпрыгожвалі стужкамі, а на яго верх садавілі пеўня. Гэты абрад яшчэ ў пачатку нашага стагоддзя быў распаўсюджаны ў ваколіцах Бельска Падляшскага, між іншым, у вёсцы Стрыкі. Этнографы мяркуюць, што меў ён забяспечыць ураджай на будучы год або сімвалізаваў постаці памёршых продкаў. Разам са зменай жыцця, гаспадарання, пашырэннем асветы сышлі са сцэны нашай абрадавасці гэтыя звычаі, але іх месца заняла ёлка.

„Ці доўга пратрывае звычай стаўляння ёлкі?“ — можа нехта запытаць. Сёння немагчыма пра гэта сказаць, калі ёлка займае цэнтральнае месца ў калядных і навагодніх святах. Аб ёй паэты пішуць вершы, празаікі — апавяданні, казачнікі — казкі, кампазітары — песні і спецыяльную музыку. Паўсталі нават фабрыкі ёлачных цацак, у якіх працуюць тысячы людзей круглы год! Зрэшты, заўважце самі, якія сумныя і нудныя былі б калядныя святы, калі б у нашай хаце не стаяла пышная прыгажуня-ёлка!..

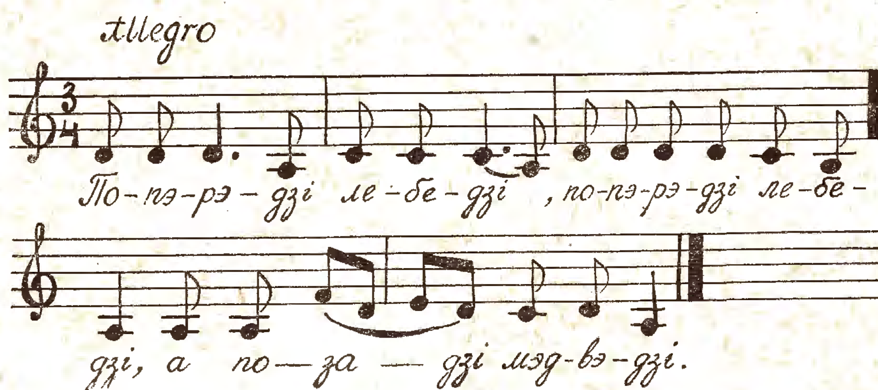
Мікалай Гайдук

Фота Я. Цялушэцкага

ФАЛЬКЛОР

ЖНІЎНАЯ

Попэрэдзі лебедзі, попэрэдзі лебедзі,
а позадзі мэдвэдзі.
Попэрэдзі віно п'ют, попэрэдзі віно п'ют,
а позадзі кіём б'ют.

Ад Вікторыі Шумарскай, год 80, вёска Буды ў Белавежскай пушчы, запісаў 12 кастрычніка 1976 г. Мікалай Гайдук. Нотная транскрыпцыя з магнетафоннай стужкі Людмілы Панько.

Аблягчэнне на аўтобусным шляху

Дзякуючы намаганням людзей і зразуменню з боку дырэкцыі ПКС у Беластоку ад дваццатага снежня мінулага года Бельскі аўтобусны вузел стаў багацейшым. Прыбыў новы аўтобусны шлях Бельск Падляшскі — Пасынкі — Кожына — Плёскі, які з'яўляецца часткай трасы Бельск — Нараў. Праўда, не зусім ён новы, бо ўжо ад чэрвеня вышэй спамянутага года ездзілі сюды аўтобусы, але толькі да Кожына і ўсяго два. Зараз курсуе іх тры, ды аж у Плёскі. Асабліва добра прадуманай справай было ўвядзенне аўтобуса, які выязджае з Бельска а палове шостай пасля поўдня. Якраз тады ёсць найбольшая нагрузка пасажыраў і ў сувязі з гэтым адчуваўся найбольшы недахоп пасажырскага транспарту, бо ад чацвёртай да шостай не было ніякага аўтобуса ў гэтым напрамку. І другая карысная рэч — гэта тое, што ў сем гадзін вечара ёсць яшчэ спалучэнне з Бельскам, бо менш-больш у гэтым часе вяртаецца аўтобус з Плёсак. Людзі пакуль што вельмі задаволены. Цяпер найважнейшае, каб аўтобусы гэтыя хадзілі рэгулярна. Каб не былі яны толькі ў расписанні, але і ў рэчаіснасці.

М. Ш.

НА СПАРТЫЎНАЙ НІВЕ

РАШАЮЦЬ СІМПАТЫІ

Два англійскія псіхолагі пасля правядзення адпаведных доследаў заявілі, што футбалісты ў складаных сітуацыях значна часцей перадаюць мяч калегам па камандзе, да якіх яны адчуваюць большую сімпатыю. Гульня па падобным „сцэнарыі сяброўскіх пачуццяў“ ішла нават у тым выпадку, калі футбалісты атрымлівалі строгія інструкцыі ад трэнераў не рабіць гэтага, — заявіў прадстаўнікам друку Дэвід Пансонбі і Марыс Яф.

Футбольныя клубы павінны звярнуцца да псіхолагаў для таго, каб дапамагчы іграком змагацца з такімі сітуацыямі, сцвярджаюць яны, бо відэамагнетафонныя запісы наглядна паказваюць: футбалісты робяць так зусім аўтаматычна. Менавіта гэта павінна дапамагчы футбалістам адмовіцца ад асабістай прадузятасці ў адносінах да каго-небудзь са сваіх калег. Падрабязная справаздача аб доследах Пансонбі і Яфа надрукавана ў органе Міжнароднай федэрацыі футбола „ФІФА ньюс“.

У дні інтэнсіўнага футбола, гавораць яны, асабістыя адносіны паміж членамі адной каманды часта акрэсліваюць яе гульню ў цэлым. „У сучасным футболе з частай зменай напрамку атакі быстрыя перамяшчэнні ігракоў прымушаюць усіх членаў каманды ўступаць у кантакты „адзін з другім“, — цвердзяць псіхолагі.

Псіхолагі падкрэсліваюць неабходнасць састаўлення спецыяльных картачак на кожнага ігрока ў кожным матчы, дзе павінны рэгістравацца ўсе яго перадачы, падачы ўглавых, пакаранні, перахваты і г.д. дзеля таго, каб трэнер мог найлепш накіроўваць дзеянні футбаліста. Падобны метад дазволіць дакладна сачыць за гульнёй, яе ўзлётамі і застоямі, а таксама змучанасцю каманды. Аднак, падкрэсліваюць псіхолагі, кантроль і настаўленні іграком павінны рабіцца тактычна і ў недакучлівай форме, каб гэта не прывяло да адваротнага выніку — росту напружанасці ўнутры каманды.

МАЛА, АЛЕ ЦІКАВА

Каля дарожнага кафэ „Саглар“ на аўтатрасе Эліста-Яшкуль была невялікая гаспадарка. Днём індыкі гулялі ў стэпе, пад вечар збіраліся ў адкрытыя вальеры. Але аднойчы ноччу птушкаферма апусцела. Раніцой участковы міліцыянер, які пабываў на месцы здарэння, толькі развёў рукамі: злодзей не пакінуў ніякіх слядоў. А праз некалькі дзён расследаванне закончылі... паляўнічыя: далёка ў стэпе яны знайшлі рэштку багатага лісінага абеду. Пайшлі па следу і хутка разгледзелі ў бінокль лісу, якая пасвіла індыкоў.

Як былі ўкрадзены індыкі? Гэта здарылася, мабыць, так: рыжая, пачуўшы птушак, прабралася ў вальер і выгнала адтуль індыкоў у стэп, дзе і пасвіла іх, ловячы на абед па індыку. Хітрая была разбойніца — пасвіла сваю ферму далёка ад жылля і дарог. Ды ад сытага жыцця страціла пільнасць.

ФОТА ПА ЗАКАЗУ ♦ SWEET ♦

Заказвалі: Е. Маркоўская, Д. Мразоўская, Б. Врублеўская, Б. Бароўская, М. Заянчкоўская, А. Банькоўскі з Бельска, Г. Гаінская, Г. Капчэская са Страблі.

Кансультацыя юрыста

ПЫТАННЕ: А. ажаніўся з В. сем год таму назад. У іх двое дзяцей ва ўзросце 3 і 5 год. Іх маці пазнаёмілася з мужчынам з горада, пакінула мужа і дзяцей і пражывае з гэтым мужчынам у горадзе. Яны хочуць пажаніцца, і таму В. падала ў суд на развод. Ці можа яна атрымаць развод, калі яна сама кінула мужа? Ці можа суд пакінуць дзяцей пры мужу, а ад маткі прысудзіць аліменты?

АДКАЗ: Калі муж і жонка маюць малалетніх дзяцей, суд у справе аб разводзе прымае перш за ўсё пад увагу, ці парванне сямейных адносін не будзе шкодзіць дзецям, а далей, хто вінаваты за разлад сямейнага жыцця. Калі жонка кінула сям'ю і адышла да іншага мужчыны, то калі б з боку мужа не было ў гэтым віны, не мела б яна асноў патрабаваць разводу і магла б яго атрымаць толькі тады, калі б муж на гэта згадзіўся. Калі б муж таксама быў вінаваты, напрыклад, быў п'яніцам ці здзекваўся над жонкай, жонка магла б патрабаваць разводу з супольнай віны. Адносна дзяцей, то суд, як правіла, пасля разводу аддае іх пад апеку маці. Аднак дапушчальныя выключэнні. Калі матка, пакінуўшы сям'ю, не цікавілася дзецьмі, а бацька добра імі апекаваўся, суд можа дзяцей пакінуць пры бацьку, а ад маткі прысудзіць на іх утрыманне аліменты.

Куток практычных ведаў

ЯК ЗВАРЫШ, ТАК І З'ЯСІ

ПАЛЯЎНІЧЫ БІГОС

На бігос трэба ўзяць: 1 кг свежай капусты, 4-5 сушаных грыбоў, 1 кг „звычайнай" каўбасы, 3/4 кг свініны, ялавічыны ці цяляціны, стушанай з цыбуляй, 1/2 кг сырой капчонай грудзінкі (бочку), некалькі зёрнаў перцу і ядлоўца, 2 лыжкі павідла са сліў, 3/4 шклянкі чырвонага сухога віна.

Грыбы намачыць на дзень раней, назаўтра падварыць іх крыху ў той жа вадзе. Свежую капусту нашаткаваць, пасаліць і адціснуць у місцы, пакідаючы ў місцы мінут 15. Пасля гэтага дадаць яе да варачыхся грыбоў і варыць на інтэнсіўным агні ў адкрытым посудзе 15 мінут, а пасля накрыць і на малым агні варыць паўгадзіны. Кіслую капусту (калі занадта кіслая, то трэба яе перапаласкаць), заліць у каструльцы вадой, дадаць сырую грудзінку, прыправы і варыць пад крышкай каля гадзіны. Пасля гэтага спалучыць свежую і кіслую капусту, дадаць нарэзаную каўбасу, тушанае з цыбуляй мяса (дробна нарэзанае), павідла, дадаць па смаку соль, перац і ядловец і зноў пад крышкай тушыць каля гадзіны. У самым канцы ўліць віно і тушыць яшчэ мінут 10. Бігос не варта запраўляць мукой, а калі атрымаецца занадта рэдкі, няхай вада лепш выпарыцца (паварыць на вялікім агні некалькі мінут у адкрытым посудзе).

ПАШЦЕТ

Узяць перадкі зайца (альбо кроліка), 3/4 кг свініны, 3/4 кг цяляціны ці кураняці, 1/2 кг свіной грудзінкі, 1/2 свіной пячонкі, 5 яечак, 1 селер, 2 вялікія цыбуліны, 5 дэкаў сушаных грыбоў, 10 зерняў перцу, 5 зерняў ядлоўца, 2 лаўровыя лісткі, соль і па смаку сцерты на тарцы мускатны арэх (мушкаталова галка).

Усё мяса, апрача пячонкі, палажыць у вялікую каструлю разам з гароднінай, заліць вадой так, каб толькі лёгка пакрывала мяса і варыць на невялікім агні так доўга, пакуль мяса не стане зусім мяккім і будзе лёгка адыходзіць ад касцей. Тады дадаць пячонку і варыць яшчэ 10 мінут. Пасля гэтага вымаем мяса, дакладна аддзяляем ад касцей, а вывар працадзіць і паставіць у халоднае месца, каб тлушч застыў наверсе. Мяса разам з грыбамі, селерам і цыбуляй прапусціць праз мясарубку разы два, дадаць яечкі, тлушч з вывару і прыправы. Вымясіць дакладна атрыманую масу, а калі атрымаецца яна занадта сухая, дадаць крыху вывару. Пульхную і гладкую масу палажыць у прадаўгаватыя формачкі, змазаныя тлушчам і пасыпаныя цёртай булкай (можна яшчэ палажыць на дно палосачкі сала). Мяса павінна даходзіць да 3/4 вышыні формачак. У гарачай духоўцы пячы гадзіну. З форм вымаць, як пашцет астыне.

Гаспадыня

Снілася мне так. Быццам каля царквы сядзела шмат людзей. Сядзела і я з імі, а на руках трымала голенькае прыемнае дзіцятка, дзяўчынку, з голенькімі ножкамі. І раптам бачу: каля царквы шырокае квяцістае поле. Аж блакітнае ад кветак, ні то васількі, ні то іншыя нейкія, але высокія і блакітныя. Высылаю кагось па тыя кветкі і мне той хтось прыносіць дзве блакітныя і адну белую кветку і ставіць іх перада мной. Што гэта можа быць?

Ніна

Дарагі Астроне! Мне снілася, што прыехаў салдат на белым кані і мы маем выдаваць дачку за яго замуж.

А ў другім сне — быццам у нашым доме была печ, прыйшлі людзі і разабралі яе. І мы засталіся без печы.

ВЕР-НЕ ВЕР

А пасля сніцца, быццам пайшла я ў поле рваць лён, але на полі высветлілася, што лён яшчэ зялёны (крыху жаўтаваты). Я ўсё ж пачала яго рваць, а з боку сусед касіў траву. Далей быў доўгі загон вырванага і звязанага ў снапкі ільну. Да яго ішоў мой зяць, бо гэта быў загон яго сястры.

Лідзія С. з Г.

Ніна! Сон ваш добры, хаця не пазбегнеце вы нейкага смутку і ўтраты незалежнасці (вы бачылі царкву і каля яе сядзела шмат людзей). Аб добрым усё ж павароце вашых спраў сведчыць тое маленькае, мілае дзіцятка, якое вы трымалі, а асабліва тое шырокае поле, аж блакітнае ад кветак. Будзьце поўныя надзеі.

Лідзія С. з Г.! Два вашы першыя сны не прадвяшчаюць нічога добрага. Першы ваш сон можа прадвяшчаць нейкую непрыемнасць у сувязі са смерцю некага блізкага. Другі ж сон гаворыць за тое, што нешта разваліцца ў вашай гаспадарцы. Але трэці ваш сон добры. Можа ўсё наладзіцца ў вашым жыцці і гаспадарцы... Зелень жа была, лён, трава...

Астрон

Сардэчныя тайны

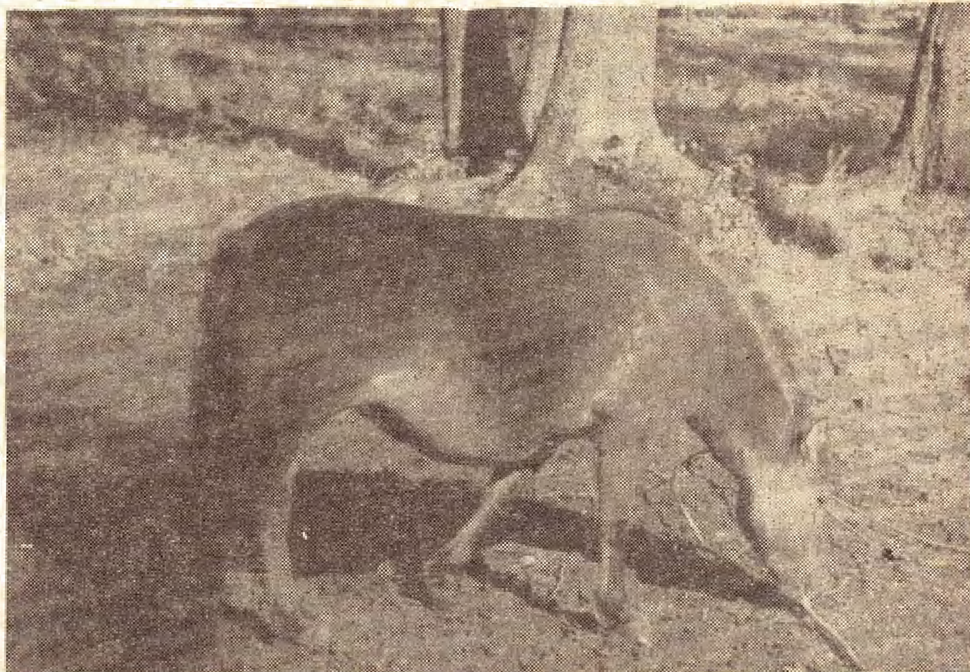
Дарагое Сэрцайка, я з вёскі, а жыву і працую ў горадзе... На гэтым жа прадпрыемстве працуе мужчына, у якога два гады таму назад памерла жонка ў час родаў, а дзіця засталося жывое. Міхалу — так завецца гэты мужчына — памагае выхоўваць дзіця яго маці. І вось ён ад нейкага часу пачаў мной цікавіцца. Ён мне таксама спадабаўся. Зрэшты, яго ўсе на прадпрыемстве любяць і паважаюць. Ужо прайшло паўгода, і Міхал запрапанаваў жаніцца. Паехалі мы да маіх бацькоў, і пасля пачалася гаворка на ўсю вёску, што такая дзяўчына, а за ўдаўца замуж ідзе. Маці, хаця Міхал ёй адразу спадабаўся, пачала таксама мяне адмаўляць. Гаворыць, што і кавалера яшчэ б знайшла. А то ж і дзіця ў яго ёсць. А мне Міхал падабаецца. Ён яшчэ малады, 26 гадоў яму. І падабаецца мне яго дачушка, вельмі мілая дзяўчынка, здаецца, я б была, як родная маці для яе. Баюся, што людзі, як дзіця падрасце, скажуць яму, што я не родная маці. Што рабіць, парай!

Эля з Бельшчыны

Эля! Не зважай на людскія гаворкі. Людзі і на чужым няшчасці языкі чэшуць. Міхал — чалавек малады, і яму трэба ажаніцца. А ты, калі вырашыш за яго выйсці, мусіш быць маці для яго дачушкі, каб не зазнала яна крыўды яшчэ другі раз. Але таіць, што ты не родная маці — не трэба. Толькі якраз аб гэтым яна павінна даведацца ад вас, і трэба сцерагчыся, каб не папярэдзілі вас у гэтым „добразычлівыя" суседзі ці знаёмыя.

Сэрцайка

У НАШЫМ АБ'ЕКТЫВЕ

Тарпаны ў Белавежскай пушчы. *Фота С. Рыбі.*

Ад'ютант, які, здавалася, моцна спаў, імгненна ўскочыў і, паправіўшы гімнасцёрку, выбег аддаваць загад веставым.

— Юра! Мірзаяна таксама да мяне, — прагрымеў наўздагон генерал.

...Арам прысеў на табурэтку ў кутку бліндажа. Музыкін паведаміў, што дывізію падтрымае брыгада гвардзейскіх мінамётаў рэзерву Галоўнага камандавання. Але разлічваць на тое, што будуць знішчаны ўсе агнявыя пункты праціўніка, не даводзілася. Патрэбна самім знайсці шлях найбольш бяскроўнага ўзяцця горада.

— Часу ў нас застаецца вельмі мала, таварышы, — сказаў Музыкін. — Прашу выказвацца канкрэтна, па сутнасці.

— Дазвольце, таварыш генерал-маёр? — устаў Арам. Генерал кіўнуў. — Прашу дазволіць да пачатку агульнага штурму паспрабаваць атакаваць Мендзыжэч з захаду. — Арам падышоў да карты. — Вось тут і тут. Мы пройдзем. Штурмавая група прабярэцца ў горад.

— Ну што ж, калі пратрымаецеся гадзіны тры, прапанова твая будзе мець сэнс, — павольна сказаў Музыкін. — Але хачу, каб ты зразумеў як мае быць, на што ідзеш і на што вядзеш сваіх людзей. Зразумеў ты гэта?

— Колькі трэба будзе, столькі пратрымаемся, таварыш генерал, — сказаў Арам.

...З бліндажа камдыва Мірзаян выйшаў толькі гадзіны праз паўтары. Пачынала ўжо світаць.

* ✲ *

Два рослыя эсэсаўцы, злёгку хістаючыся, ішлі па вуліцы, абыякава адказваючы на прывітанні сустрэчных салдат і афіцэраў. На пляцоўцы ля касцёла іх спыніў патруль і запатрабаваў дакументы. Запылены, нявголены салдат і маладзенькі лейтэнант са смяротна стомленым тварам, чакаючы глядзелі на эсэсаўцаў.

Эсэсавец з чорнымі вусікамі абыякава махнуў рукой:

— Вы нам зробіце ласку, гер лейтэнант, калі праводзіце нас у камендатуру, — сказаў ён. — У вас тут можна заблудзіцца. Мы толькі што з вашага штаба. Магу парадаваць, — ён нахіліўся да лейтэнанта, — да вечара мы вас зменім у горадзе.

— Ён шматзначна паказаў вачыма на эмблему на рукаве свайго таварыша. — Героі „СС" прыйшлі вам на змену. Вы на той свет пакуль не адправіцеся. Ха-ха! Вы адправіцеся ў рэйх, да мамы, ха! Да дзяўчат. У вас ёсць дзяўчына, лейтэнант?

Лейтэнант загадаў пачакаць і моўчкі пайшоў побач з эсэсаўцамі да камендатуры.

Праходзячы міма нейкай падваротні, адзін з эсэсаўцаў нечакана павярнуўся і схаваўся ў ёй. Лейтэнант спыніўся і падазрона паглядзеў на другога. Той ухмыляўся:

— Я таксама хачу... э-э... Курт, эй, Курт, пачакай, я таксама! — Ён схапіў лейтэнанта і пацягнуў яго ў падваротню.

— Што такое? Што вы робіце?! — паспеў толькі крыкнуць лейтэнант.

Цяжкі ўдар збіў яго з ног. У руках эсэсаўцаў цьмяна блiснулі пісталеты.

— Калі пікнеш, тут жа выпусціш дух, — па складах, выразна сказаў эсэсавец з вусікамі.

І лейтэнант зразумеў, што эсэсаўцы не п'яныя і не жартуюць. Яго кінула ў пот.

— Не дрыжы, лейтэнант, — сказаў эсэсавец, — ты будзеш жыць, калі дакладна адкажаш на нашы пытанні. Ну?..

Звесткі, якія ўдалося атрымаць ад нямецкага лейтэнанта, былі вельмі важныя. Мірзаян, абшукаўшы лейтэнанта, знайшоў у яго план горада. Арам прымусіў лейтэнанта паказаць размяшчэнне дотаў у заходняй частцы горада.

Атрымлівалася, што на адным участку ў фашыстаў лінія абароны заставалася яўна адкрытай. Толькі адзін дот ахоўваў подступы да горада з боку балота. Відаць, немцы лічылі малаверагодным, што праціўнік можа з'явіцца адсюль. Заставалася назіраннем праверыць паказанні „языка" і знайсці спосаб „перасунуць" людзей на гэты ўчастак.

Карта дапамагла разведчыкам дакладна вызначыць напрамак адыходу з горада. Яны прабіраліся ўжо садамі на самай ускраіне, калі Мірзаян убачыў хлапчука, які паволі ішоў ім насустрач. Так разведчыкі сустрэліся з Янакам.

(Працяг будзе)

ТРЫБУНА чытачоў

Папаўняюць свае веды

У Дубічах Царкоўных распачаўся курс кваліфікаванага гаспадара. Запісалася на яго 24 асобы з Дубіч і з суседніх Тафілаўцаў. Заняткі адбываюцца два разы ў тыдзень, у панядзелкі і чацвяргі, вечарамі, па чатыры-пяць гадзін за вечар.

На курс ходзіць пераважна моладзь, хоць ёсць некалькі старэйшых гаспадароў, якія таксама хочуць папоўніць свае веды і гаспадарыць па-новаму. Палавіна курсантаў — гэта жанчыны. Курс вядзе і адказвае за яго Раіса Старасельнік з Дубіч Царкоўных.

Апрача тэарэтычных ведаў, праводзяцца таксама практычныя заняткі і доследы.

Вучоба закончыцца ў красавіку і пасля экзаменаў удзельнікі атрымаюць пасведчанні. Тады кожны з іх зможа пайсці ў трохгадовы сельскагаспадарчы тэхнікум. Напэўна знойдуцца такія і ў Дубічах і ў Тафілаўцах.

М. Панфілюк

Да артыкула М. Шаховіча, „Ніва" № 47 з 21 лістапада 1976 г. п.з. „На вошта кідаць у сваё акно".

ЦЯЛУШКІ

То няпраўду кажуць,
Што ніхто не знае,
Што штучна апладненне
Гадоўлю павышае.
Дзікія бычочкі
Трэба кайстраваці.
У трубку тэлефона
Інсемінатара зваці...
Цялушкі — то вёска —
Прыгожа й немалая,
А да кароў з Трасцянкі
Дудзіч пад'язджае.
У хаце тэлевізар,
На страсе антэна,
Прыгожы агароджы
І жалезны брамы.
Людзі жывуць дружна,
Чыны падымаюць,
Да працы ў Беластоку
Штодзень даязджаюць.
Калі ты закрануў
Ужо, Шаховіч, гміну,
Мне трэба пасвяціць
Тут адну хвіліну.
Праўда, тая служба
Сельскай гаспадаркі
Круціца па гміне,
Нібы тыя скваркі,
Справаздачу робіць,
Штосьці падлічае,
Пра сельскую гаспадарку
Вогуле забывае.
Ехаці у тэрэн —
Там многа балота!
Можна замачыці
Свае чорны боты.
Пасядзець у куточку,
Зайсці да гасподы,
Зрабіць справаздачу,
Што правілі сходы.

М. Лук'янюк

АСТРОВАК

На дарозе ў мясцовасць Крынкі,
Трэба сцвердзіць і сказаць,
Што абавязкова трэба
Праз Астровак праязджаць.

У Шудзялаўскай гміне
Вёска гэтая ляжыць,
Парадкі ў ёй розныя —
Можна ж палюбіць.

Раўніна, як вокам глянуць,
Сказаць можна пэўна так:
Што на землях гэтай вёскі
Цукровы вырасце бурак.

Побач пры дарозе — школа
Васьмікласная стаіць,
А дзіцячы з яе голас
Раўнінай лугой ляціць.

Хочуць людзі знаць, што ў свеце,
За навінамі слядзяць,
Таму амаль ў кожнай хаце
Тэлевізары зіхцяць.

Я. Бандарук

Дзень заслужанага лесніка

Адбылася сустрэча 71 пенсіянера надлясніцтва „Броўск" у Грушках з кіраўніцтвам надлясніцтва і гміннымі ўладамі. Сустрэча адбылася ў новай гасцініцы. Як штогод, усіх пенсіянераў прывезлі і адвезлі машыны надлясніцтва. Такая сустрэча — вельмі цікавая і патрэбная форма працы з заслужанымі працаўнікамі лесу. Было многа ўспамінаў. Гаварылі людзі аб працы ў лесе даўней і цяпер, як калісьці трэба было ісці ў лес „з клункам, праз снег па бруха". А цяпер давязе машына. Многа гутарылі і між сабой пыталіся аб розных справах у мясцовых і гмінных улад.

Першы сакратар гміннага камітэта партыі і начальнік гміны адказалі на ўсе вельмі цікавыя пытанні. Сустрэча доўга застанецца ў памяці старых леснікоў. Таксама ўсе атрымалі дробязі, якія выйгралі ў латарэі.

Арганізатарам сустрэчы было кіраўніцтва надлясніцтва на чале з інжынерам Мечыславам Гайдуком.

Аляксандр Закройшчык

Бяда ў Локніцы

Калі арганізавалі зборныя школы, гаварылі, што туды будуць давозіць дзяцей.

У нашым сяле — Локніцы была сямікласная школа. Яе ліквідавалі, і нашы дзеці пайшлі вучыцца ў школу ў вёску Крывая. Там прыгожая школа, пабудаваная на лозунг: „1000 школ на 1000-годдзе". Да гэтай школы недалёка, толькі 2 км, і дзеці, калі было цёпла, ездзілі веласіпедамі, а зімой хадзілі. Але ў гэтым годзе ліквідавалі і ў вёсцы Крывая школу, і цяпер нашы дзеці ходзяць у школу ў вёску Пасынкі, да якой ад нашай вёскі больш 4 км. Да гэтай пары яны ездзілі веласіпедамі, а цяпер пагода дрэнная, веюць ветры, ідуць дажджы, снег, і ехаць веласіпедам немагчыма. З усіх астатніх вёсак у школу, што ў Пасынках, давозяць дзяцей, а толькі з нашай вёскі не хочуць забіраць. А гэта ж толькі 1 км добрай жвіраванай дарогі. Завярнуў бы трактар у бок да нашай вёскі, калі едзе па дзяцей у вёску Мякішы.

Мы звярталіся з такой просьбай да вышэйшых улад, але адказваюць, што ў нас мала дзяцей (бо толькі шасцёра) і няхай самі дастаюцца ў школу. А вось цікава, калі б хадзіла з вёскі адно дзіця, то яно зімой у снежную буру павінна б прападаць на дарозе толькі таму, што яно адно?

Мы ўжо не просім, каб цэлы навучальны год давозілі дзяцей, а толькі калі немагчыма даехаць веласіпедам.

Пісала да цябе, „Ніва", маці аднаго дзіцяці з нашага сяла па просьбе ўсіх іншых маці.

Марыя Бяседа,
Локніца

Размова забаронена

Я часта езджу рознымі самаходамі. Найчасцей аднак аўтобусам. Ёсць адно ў аўтобусах, што мяне здзіўляе. Шафёры не звяртаюць увагі на напісаны над галовамі лозунг: „Размова з шафёрам забаронена". Вось абразок, які часта можна спаткаць: сядзіць каля шафёра нейкі знаёмы і вядзе доўгую гутарку ды яшчэ на ўвесь аўтобус тарашчыць. А тут і небяспека пагражае. Я хачу, каб артыкул мой быў перасцярогай усім, бо не хачу я з-за размоўнасці шафёраў аказацца ў рове.

Дубінка

„Андрэйкаў" вечар

27 лістапада 1976 года ў клубе БГКТ у Беластоку адбыўся „Андрэйкаў" вечар. Пачатак быў назначаны на гадзіну 18. Увайсці можна было па запрашэннях.

Вечар прайшоў цікава. Іграла вакальнае трыо хлопцаў. Прысутныя з зацікаўленнем выслухалі нашага паэта Алеся Барскага, які расказаў пра „Андрэйкавыя" традыцыі. Валя Шуста, пераапранутая за цыганку, варажыла клубовай Марысі Леанчук. Спявалі жанчыны з хору БГКТ. У іх выкананні мы слухалі беларускія народныя песні. Потым былі танцы. І так у вясёлым настроі прайшоў вечар, а хто не быў — няхай шкадуе.

Вялікая падзяка належыцца арганізатарам вечарыны, а былі імі: Вальдэмар Пісанка, Анна Амбражэй, Валя Шуста і Марыся Леанчук.

Дубінка

Ініцыятыва моладзі

У мінулы перыяд моладзь Нараўкі ездзіла на каньках на мясцовай рэчцы або на лузе каля рэчкі. Луг асушылі, а на рэчцы не вельмі бяспечна. Лёд можа заламацца, бо не зусім добра замярзае сярэдзіна ракі. Часта замест пакатацца, можна пакупацца.

І вось новая ініцыятыва! Пры гмінным цэнтры культуры знаходзіцца вялікая клошча. Тут моладзь узялася за грамадскую працу. Пабудавалі ледзяную пляцоўку, абкапалі і ўстанавілі хакейныя вароты, якія таксама памалявалі. Зімой паліваецца ўсё вадой, і ёсць добрае месца для розных гульняў на каньках. Найбольш заўзята працавалі вучні з вуліцы 22 Ліпеня.

Аляксандр Закройшчык

Дарога

Па дарозе з вёскі Белкі ў гміне Нараў у вёску Жыўкова Заблудаўскай гміны, на рэчцы Малынка пабудавалі прыгожы бетонны мост. Я вясной пісаў аб кепскім мосціку на той жа рэчцы.

Па абодвух баках новага маста зрабілі 500 метраў прыгожай жвіроўкі. На 100-метровым адрэзку з левага боку маста, калі станеш па цячэнню, замест жвіру навазілі гліны, і цяпер дажджлівай пагодай стала там сапраўднае пекла. У той гліне можна нават згубіць боты. А калі хочаш ехаць фурманкай, дык найперш правер падковы ў каня. Калі слабыя, рыхтуй 100 зл. і едзь да каваля, бо падковы напэўна застануцца ў гліне.

Вось як бракаробы робяць жвіровую дарогу! Хоць на невялікім яно адрэзку, а псуюць нервы людзям. Гэтую дарогу рабіла Прадпрыемства будовы мастоў і дарог з Высокага Мазавецка, аддзела ў Гайнаўцы.

Другая справа: на гэтай жа дарозе каля самай вёскі Жыўкова праходзіць праз дарогу меліярацыйны роў, і там зрабілі з бетонных цэмбравін мосцік. Але зямля неяк абсунулася і зрабілася тут яма. Яна невялікая, хапіла б усыпаць адну фурманку зямлі, і было б усё добра. Ці ямы гэтай не бачыць солтыс з Жыўкова? Не паверу. А можа солтыс думае арганізаваць грамадскі пачын, каб усёй вёскай прывезці адну фуру зямлі?

Ярош

З Крынак

Не толькі праца

ПГР у Крынках гаспадарыць на 5.000 га зямлі. Працуе тут 130 чалавек. Гарачы і цяжкі сезон ужо закончыўся, і людзі цяпер могуць адпачыць. Насталі доўгія зімовыя вечары.

Дырэкцыя ПГР паклапацілася, каб гэтыя вечары сталі цікавейшымі. Яна арганізавала для сваіх працаўнікоў вечар з „Кракаўскай эстрадай", потым ездзілі яны на фільм у Беласток, а 19 снежня — у тэатр. У пачатку 1977 года крынкаўскія ПГР-аўцы выбіраюцца ў госці да нашых суседзяў за Одрай. Ініцыятарам гэтых культурных мерапрыемстваў з'яўляецца Яніна Шчэсюль.

„Андрусы" на Беласточчыне

Будучы на турнэ на Беласточчыне, мастацкі калектыў „Андрусы" з Кракава наведаў і Крынкі. У калектыве шэсць асоб, якія іграюць і спяваюць.

А 20-ай гадзіне святліца крынкаўскай школы была набіта жыхарамі. „Андрусы" сваімі песнямі вельмі добра пазнаёмілі нас са старым Кракавам і яго прыгожымі помнікамі. Выступленне калектыву было прынята радасна. Жыхары Крынак доўга дзякавалі мілым гасцям за прыезд.

Ю. Вішэйка

Ул. Піліповіч, Гломча. За пісьмо і прапановы шчыра дзякуем.

С. Аніськевіч, Аўгустова каля Бельска. Чакайце адказу дырэктара бельскай СКР, куды і накіравалі мы вашу справу.

М. С., Гайнаўка. Камінары абавязаны чысціць коміны. У гэтай справе выдаў распараджэнне міністр унутраных спраў 19 студзеня 1969 года. На гэтую тэму мы ўжо пісалі і быў адказ прэзэса Ваяводскай спулдзельні камінараў у Беластоку.

Карэспандэнты пра сябе

ВАРТА ПАДУМАЦЬ

Я з'яўляюся карэспандэнтам „Нівы" вось ужо больш 12 год. За гэтыя гады мала ці многа прайшло маіх публікацый на старонках „Нівы" — не падлічваў. Найбольш было артыкулаў крытычных — аб установах і паасобных людзях. Некаторыя кіраўнікі ці звычайныя людзі глядзяць з-пад ілба на карэспандэнта, які іх крытыкаваў. Я на гэта моцна не зважаю і ведаю, што так і быць. Калі ўзяўся быць карэспандэнтам, дык пішы заўсёды праўду.

Як выглядала б „Ніва" без карэспандэнтаў? Была б няпоўнай, бо вядома, што штатны журналіст не зможа пабываць усюды і вылавіць усе самыя свежыя навіны.

Што я атрымаў ад „Нівы" за сваіх 12 год супрацоўніцтва? Атрымаў узнагароду, дыплом, актоўку, кніжку, вечную ручку, даўгапіс і нататнік. Праўда, за кожны напісаны мною артыкул ці вершык атрымліваю грошы, так што хапае мне на канверты, паштовыя маркі і паперу для пісання лістаў у „Ніву".

Што дала нам „Ніва" ўсім разам? Штогод адбываюцца з'езды карэспандэнтаў, дзе мы дзелімся сваім вопытам, дасягненнямі і недахопамі.

Далей, стаўлю да дыскусіі ўсіх карэспандэнтаў і такую справу: каб зрабіць якую-небудзь экскурсію для карэспандэнтаў, хутчэй зімовай парой, калі больш вольнага часу на вёсцы. Галоўнае праўленне БГКТ мае свой аўтобус, а нам, карэспандэнтам, добра было б выехаць разам і пазнаёміцца бліжэй, ды і паглядзець свет. Адгукніцеся, карэспандэнты, як найхутчэй на мой артыкул!

М. Лук'янюк

МОЛАДЗЬ САМА

Школьны будынак групы сельскагаспадарчых школ у Бельску становіцца ўсё цяснейшым. Моладзі з кожным годам усё больш. Таму было вырашана, што над раздзявальняй каля спартыўнай залы трэба пабудаваць некалькі пакояў на кабінеты і залы для заняткаў.

Працу пачалі гаспадарчым спосабам самі вучні пры дапамозе бацькоў. Уся надбудова ў сырым стане ўжо гатова. Новая частка будынка поўнасцю будзе закончана ў наступным школьным годзе. І так, моладзь сама сабе будуе, не аглядаецца на гатовыя падарункі.

Мікалай Няплоха

У АДКАЗ НА НАШУ КРЫТЫКУ

Да публікацыі: „І ШТО ДАЛЕЙ?", „Ніва" 45 (1080) ад 7.XI.76 г.

Адказвае:

NADLEŚNICTWO W BIELSKU PODLASKIM.

W nawiązaniu do wycinka z Tygodnika Białoruskiego „Niwa" dot. zalesienia pożarzyska między Orlą i Krywiatyczami N-ctwo Bielsk Podlaski wyjaśnia:

1) pożar powstał w dniu 20.04.1976 r. W wyniku pożaru spłonęły:

uprawa założona w 1970 r. o pow. 13,37 ha — skład gatunkowy 4 So 2 Sw 3 Db i Brz i 01.

Uprawa założona w 1971 r. o pow. 10,03 ha, skład gatunkowy 4 So 4 Sw, 2 Brz.

Halizna o pow. 4,75 ha.

Razem spłonęło 28,15 ha lasu, stanowiącego własność rolników wspólnoty wsi Krywiatycze.

Powierzchnię spaloną, aby odnowić, należało uprzednio oczyścić z opalonych drzewek, następnie zaorać. Czynności te zostały zaprojektowane i ujęte dodatkowo w planie hodowli lasu N-ctwa do wykonania kosztem opłaty leśnej jesienią 1976 r. W chwili obecnej cała powierzchnia pożarzyska jest oczyszczona i zaorana.

Zalesienie w/w powierzchni zostanie dokonane wiosną 1977 r. z kosztów opłaty leśnej, co zostało uwzględnione w planie hodowli na 1977 r.

Nadleśniczy
(mgr inż. Wł. Fiedoruk)

Да публікацыі: „НЕ Ў ЧАС", „Ніва" № 39 (1074) ад 26.IX.76.

Адказвае:

ZAKŁADY ENERGETYCZNE OKRĘGU CENTRALNEGO, ZAKŁAD ENERGETYCZNY BIAŁYSTOK REJON BIELSK PODLASKI.

W odpowiedzi na notatkę w „Niwie" dotyczącą nieprawidłowej pracy oświetlenia ulicznego we wsi Dubicze Cerkiewne, uprzejmie informujemy, że sprawa została załatwiona bezpośrednio po Waszej interwencji w dn. 4.XI. br.

Stwierdzono nieprawidłową pracę układu sterującego.

Zwrócono naszemu posterunkowi energetycznemu uwagę na konieczność ściślejszego kontrolowania urządzeń.

Uprzejmie przepraszamy za zwłokę w udzieleniu odpowiedzi.

Kierownik Rejonu Energetycznego
Bielsk Podlaski
inż. Tadeusz Wilgat

„Niwa" — Tygodnik RSW „Prasa—Książka—Ruch". Skr. poczt. 149. 15-950 Białystok. TELEFON 2-32-41. Wydawca Przedsiębiorstwo Wydawniczo-Kolportażowe RSW w Białymstoku. PRENUMERATA: Oddziały „Ruchu", urzędy pocztowe i listonosze. Indeks 36911/36671.

Імпартгумар

ЧАГО ЯНЫ БАЯЛІСЯ?

(Размова, падслуханая ў 2177 годзе)

Яны сядзелі ўтрох. Да пачатку работы заставалася некалькі мінут і яны вялі няспешную размову аб усім на свеце.

— А ведаеце, — сказаў першы, — я на днях прачытаў старадаўнюю кніжку, напісаную ў другой палавіне дваццатага стагоддзя, дык уяўляеце, у ёй поўна аб патрозе навакольнага асяроддзя...

— Так, так, — спыніў яго другі, — я таксама аб гэтым чуў. Дзіўны быў народ: усе страшылі адзін другога забрудненнем вады, паветра. Чаму? Навошта?

— Цёмная рэч гэта гісторыя, — уздыхнуў трэці. — Ну, сапраўды, ці ж можна было баяцца такіх рэчаў, як сажа і дым у паветры? Як жа дзіўна трэба было разважаць, каб пужацца прадуктаў згарання! А смог ад аўтамабільных выхлапаў? Уяўляеце, яны прабавалі нават змагацца з імі! Зма-га-цца! Такая недарэчнасць!

Першы недаверліва паківаў галавой і дадаў:

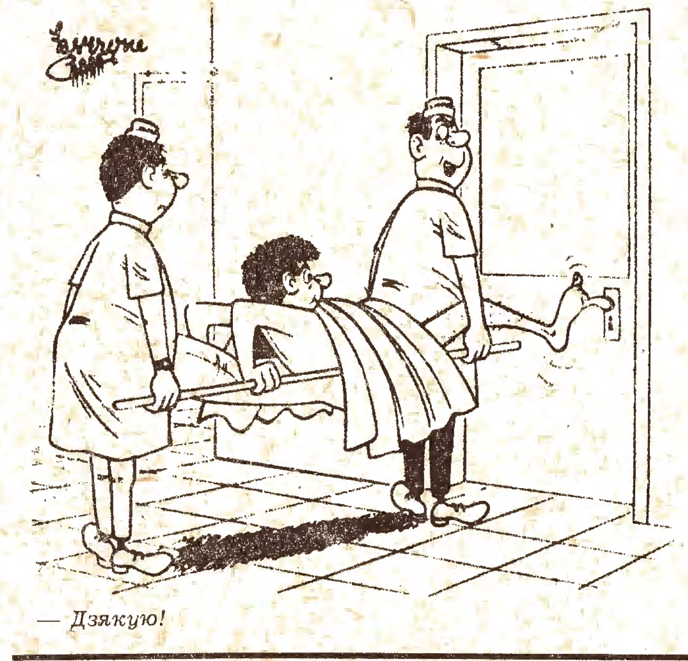
— Гэта праўда. У кніжцы таксама пра гэта было. Ды найбольш мяне ўразіла іх боязь нармальнай вады. Яны жахаліся, аказваецца, калі ў рэкі і мора траплялі такія рэчы, як кіслоты і шчолачы. Уяўляеце?

— Што вы хочаце, — пацікнуў плячыма другі, — адно слова — дваццатае стагоддзе! Чаго можна чакаць ад людзей, якія трасліся ад думкі, што ў іх прадукты харчавання могуць трапіць радыёактыўныя адходы? Або, скажам, ртуць? Гэта ж абсалютна алагічна! Чаму ртуці яны баяліся, а кіслароду, напрыклад, не? Гэта ж страшэнны яд!

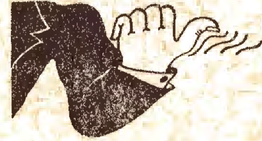
— Баюся, мы гэтага ніколі не даведаемся, — сказаў першы. — Дык ад гэтых людзей і слядоў не засталося. Вядома, па крупінках сякія-такія весткі аб іх мы збіраем, накшталт гэтай уцалелай кніжкі, але сапраўды, наўрад ці мы калі-небудзь даведаемся, як яны жылі... — ён паглядзеў на гадзіннік. — Пара рухацца. Трэба пайсці на другую базу праверыць інструменты.

Усе тры робаты ўсталі і накіраваліся да выйсця з бетоннага бункера. Перш чым выйсці на пазбаўленую жыцця паверхню зямлі, яны прывычнымі рухамі змазалі свае металічныя целы машынным маслам, каб засцерагчы іх ад каразіі. Яны рабілі гэта кожны раз, таму што помнілі: здароўе перш за ўсё!

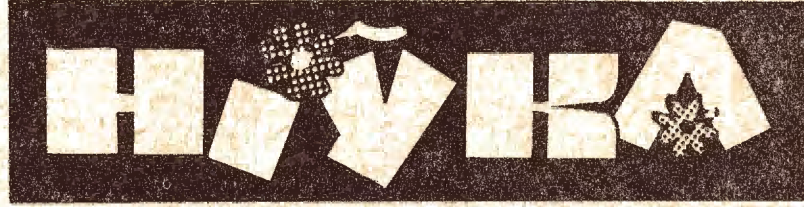
Андраш Кюрці
(Венгрыя)

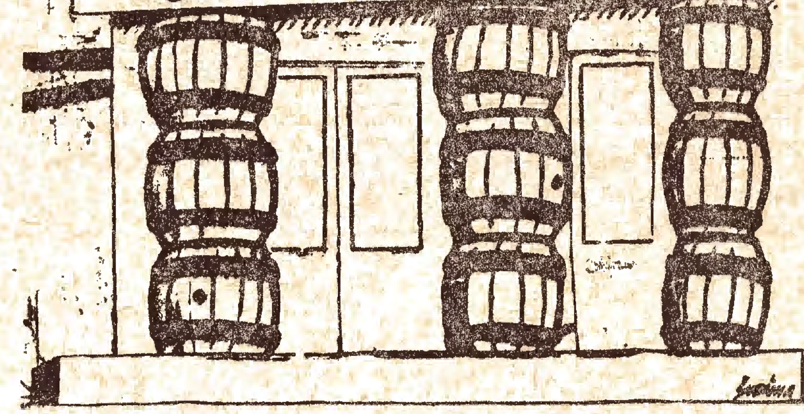

— Дзякую!

...Калі трэба, мог быць і добрым чалавекам.

— Дзед Мароз!
— Ды ты што, роднага брата не пазнаў?..

ЗНАЙШЛАСЯ

Жонка мужа дапякла.
Не сцярпеў ён:
— Будзьме!
Адчапіся ўжо, смала,
Дай хоць раз дыхнуць мне!

— Дыхай, я не маю зла, —
Кажа маладзіца, —
Я ж, мой любы,
Не смала,
Я ж — твая жывіца...

Мікола Чарняўскі

ХТО СТАРЭЙШЫ

— Хто з вас старэйшы — ты ці твой брат? — спыталі ў маленькага Міколкі.

— У мінулым годзе мама казала, што брат на год старэйшы за мяне. Так што сёлета я з ім зраўняюся, — адказаў Міколка.

СЫН

Зайшоў да нас у аддзел сын нашага начальніка Тараканава.

— Які ў цябе татулька добры, — сказаў яму Піскуноў.

— І спагадлівы, — усміхнуўся Костачкін.

— І разумны, — дадаў Васіленка.

Хлопчык заплакаў.

— Чаго ж ты плачаш?

— А тата мяне навучыў, што ўсе гавораць не тое, што думаюць, а наадварот.

— Дурань твой тата, — сказаў Васіленка.

Леў Карсунскі

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Аднойчы Бу Адам прыйшоў у госці. Гаспадар якраз садзіўся абедаць.

— Калі ласка, — сказаў ён, запрашаючы госця да стала. — Хай любіць вас ваша цешча!

Пачуўшы гэтыя словы, Бу Адам запярэчыў:

— Не, цешча не любіць мяне. Калі б яна любіла, дык не падсунула б мне сваю дачку.

✻

Камандзір гаворыць перад строем:

— Мне патрэбны дзесяць добраахвотнікаў для выканання небяспечнага задання.

Тут жа адзін салдат выходзіць з першага раду і адыходзіць у бок.

— Што гэта значыць, Дзюпон? — пытае камандзір.

— Я хачу зрабіць месца для добраахвотнікаў.

✻

Позна вечарам на цёмнай лонданскай вуліцы.

— Калі вы дасце мне дзесяць фунтаў, то выратуеце жыццё аднаго паважанага грамадзяніна!

— Выбачайце, але вы не выклікаеце ўражання паважанага грамадзяніна.

— Я ведаю, ды я гавару аб вас.

У РЭСТАРАНЕ

— Кельнер, у курыцы, якую вы мне прынеслі, адна скура ды косці!

— Што зробіш, цяпер мода такая — усе хочуць пахудзець.

ІСТОТНАЕ

— Божа мой, які цудоўны ў вас хлопчык! Ён, напэўна, падобны на бацьку?

— О так, хлопчык — выліты бацька! Толькі прозвішча ў яго іншае.

НЯЎДАЧНІК

— Што з вашымі вушамі? — спытаў у пацыента доктар Знахарук.

— Гэта я так рыхтаваўся да Новага года, — адказаў той.

— Цікава, як гэта?

— Прасаваў нагавіцы, а тут нечакана як зазвоніць тэлефон. Я ў спешцы замест трубкі да левага вуха прас паднёс.

— А чаму ж у вас і правае вуха прыпалена?

— Правае? А гэта ўжо здарылася тады, калі я званіў, выклікаючы „хуткую дапамогу".

СТАРЫ І ДРЭВА

Стары саджаў арэхавае дрэва. Падарожнік спытаў:

— Колькі табе гадоў?

— Восемдзесят.

— А праз колькі гадоў можна будзе есці арэхі з дрэва, якое ты садзіш?

— Праз сорак гадоў.

— То няўжо ж ты спадзяешся пражыць яшчэ сорак гадоў і паласавацца тымі арэхамі? — здзівіўся падарожнік.

— Не. Я ўжо паспытаў садавіны з дрэў, якія пасадзілі бацькі, а арэхамі майго дрэва хай ласуюцца нашы дзеці, — адказаў стары.

— Прафесар Кузачка не можа прыйсці, але перазвоніць мне анекдоты, якія хацеў нам расказаць.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Ірэны Троц з Рудут і Юркі Рыбака з Галадоў змяшчаем песню

CYGAŃSKA JESIEŃ

słowa: Janusz Kondratowicz
muzyka: Waldemar Kazanecki
śpiewa Anna Jantar

Weź gitary śpiew,
weź jałowca dym,
weź tej nocy czerń,
niech konie ostrzej krzeszą skry.

Cygańska jesień
ruszy z tobą w świat,
cygańska jesień
rozkołysze wóz,
wygasłe ognie
znów rozniecł wiatr
i koła wzbiją kurz.

Znajoma śpiewka
scichnie w dali gdzieś,
cygańska wróżba
spełni się lub nie
i tylko drogi,
tylko drogi kres
nie zbliży nigdy się.

Weź okruchy snu,
weź naręcze gwiazd,
weź przedświtu chłód,
pożegnaj miejsca, które znasz.

Cygańska jesień
ruszy z tobą w świat...
Wprost w przydrożny piach
spadł księżyca nóż,
to niedobry znak —
nie wrócisz chyba tutaj już.

Cygańska jesień
ruszy z tobą w świat...

МУЖ У ВОДПУСКУ

Жонка пасылае мужу, які паехаў у водпуск, тэлеграму: „Не забудзь, што ты жанаты". Праз некалькі дзён яна атрымлівае адказ: „Тэлеграма ўручана са спазненнем".

ЧАЦВЕРАНОГІЯ АЦЯПЛЯЛЬНІКІ

У якасці сродкаў кватэрнага ацяплення людзі карыстаюцца ўсемагчымымі печамі, паравымі і вадзянымі радыятарамі, электрычнымі і газавымі плітамі. А вось адна старая жанчына ў адным французскім гарадку выкарыстоўвае для гэтай мэты... сабак.

Праўда, гэта не падабаецца яе суседзям, бо чацвераногія праяўляюць сябе не толькі ў якасці крыніцы цеплыні, а і ў якасці „генератараў" шуму. З такой нагоды ў адрас мэра гарадка паступілі адпаведныя скаргі. Мэр не змог знайсці хоць якое выйсце з гэтага становішча. З аднаго боку, яму было шкада беднай жанчыны, якая хоць крыху саграваецца каля сабак у суровыя маразы, з другога — суседзяў, якія церпяць непрыемнасці ад гвалту чацвераногіх сяброў чалавека. Але калі скаргі дайшлі да прэфекта дэпартамента, каб аказаць адзінокай старой неабходную матэрыяльную дапамогу, ён распарадзіўся ўсё ж пакінуць ёй двух сабак для абагрэву, а каб улагодзіць яе суседзяў, загадаў трох сабак ліквідаваць.

ТАТА НА ТРАНЗІСТАРАХ

Дэніс Вестан з Лідса ў Англіі сканструяваў робата з тэлеперадатчыкам, які часткова ўзяў на сябе выкананне бацькоўскіх абавязкаў: ён возіць сына вынаходніка на прагулку.

Вестану ж застаецца толькі, седзячы дома, кіраваць робатам і па тэлевізары наглядаць за сынам.

Некага яшчэ назаве сын „татам", калі навучыцца гаварыць...

Калі ваш муж за сталом у рот нічога не бярэ, то ўпаўне верагодна, што ён ужо... набраўся.